

SAIBABA CENTRAL SCHOOL

SCHOOL TIMES

2017-18

DECEMBER - MARCH

Affiliated to the Central Board of Secondary Education, Affiliation No: 130115,
Saibabuji Nagar, ONGOLE - 523001, A.P

Tel: 08592-200404, Mob: +91 91777 91798, 96423 90011

Email: info@saibabaschool.com

Website: www.saibabaschool.com www.saibabaschool.edu.in

www.saibabaschool.ac.in

Contents

From the Founder	3	Mathematics Day	14
Brainstorming Session	4	Personality of the Term	16
Ecology Day - Kindergarten	5	Open Chess Competition	17
Fire Safety	6	Presentation on Clothing & Housing - Class III	18
School Bus Surveillance & GPS System	7	Saiscoolians Meet - 2018	20
Inter District Netball Championship	8	Vegetable Day	22
Handwriting Capsule - 4	9	Flowers' Day	24
Karate Championship	9	Republic Day Celebrations - 2018	26
Investiture Ceremony-2017	10	Farewell to X Class - 2018	28
Second Time at National Level Science Exhibition	11	National Children Science Congress Exhibition	30
Awareness Programme on Personal Health & Hygiene	12	Inter House Spell Bee - II	32
Conversational Quiz for UKG	13	Annual Day Celebrations	36

Creative Writing

పెద్దల మాట	40	A Genius	58
మార్పు	54	Honesty is the Best Policy	58
అ, ఆల పాట	54	Grandma's Love	59
అర్ధరాత్రి ఆమె ఫోన్ కాల్.....	55	Watch	59
ఉపాధ్యాయులు	55	Trees Are Our Lives	60
ఆకాశం	56	Twenty First Century	60
భూమి	56	Test Your Knowledge	61
మా ఇల్లు	56	Red Umbrella	61
మొక్కలను పెంచుదాం	57	Indian Culture & Tradition	62
సంక్రాంతి	57	Books	62
		Newspapers	63
		The Statue of Liberty	63
		Determination	64
		Good Day	64
		Superstitions & Scientific Reasons	65
		Range of Coins	66
		Our Prayer	67

From the Founder:

Sri Sainathuni Sarath Babuji

*Education - Kindling the
Love of Learning*

The purpose of education is not to indoctrinate children with one's values; it is to make them capable and well equipped. So they can learn how to conduct themselves in the world. For example, how to read, how to write, how to learn, and if they want to know about a particular subject, how to browse and look for it on the web. These are the things they need to be taught.

I like giving children food for thought. Whether it is Faith or Atheism, Rationalism or Communism, whatever it is, don't indoctrinate or brainwash them. Let everything be their personal discovery. We don't need to infuse them with beliefs. Personally I am opposed to children being given religious education and I didn't do it when I was running the school. In the prayer I wrote for the School there is not even the name of any god. It is a totally impersonal ideal, not even God. An impersonal principle, a cosmic law that the children pray to, invoking that spirit of enquiry and love. That is what I like.

Inculcate the love of learning in children, give them the ability to think, and do not limit their thinking.

Children should be given a free environment where they can learn, where they can pursue and form their own values.

One should have free thinking, free thought. If we teach them all kinds of concepts about God or no-God, what kind of freedom is it? What kind of free thought is it if we brainwash small children? What I would do is, not to give them any such concepts! If they have the desire to seek something, they will follow it. In my view, that is free thought.

There should be free, all-round development. And it should depend upon the individual. That choice, that freedom, should be given to every child, to every human being, every adult – not only the child. Questioning everything is the correct thing. Let the children question everything.

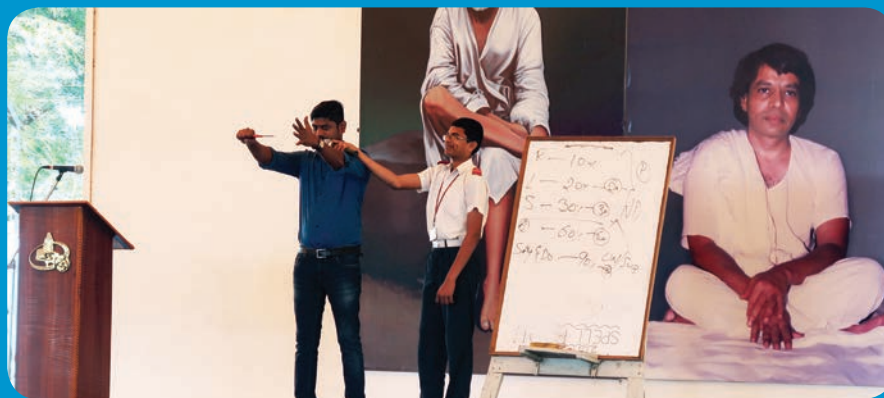

BRAINSTORMING SESSION

The School conducted a session on “How to improve memory and be successful in life” for the students on 5 January 2018. This programme was organised by Mr. Raja Sekhar, of ‘Mighty Minds,’ from Hyderabad. The students were informed about Active Scientific Study Skills, Improvement of Intellectual Potential, Visual Reading, Memory Boosting, Photographic Memory Technique, Power of Subconscious Mind, Root Visual Method for quick grasping and remembering. The trainer also demonstrated the various speed memory, recalling and stress relieving techniques.

The session was filled with fun and the students were engrossed in the interactive session. They clearly understood that these techniques improve their concentration, communicating skills, conceptual understanding and enable them to recapitulate whatever they study and be successful in every effort in their life.

The students were also invited to attend another brainstorming session held on 7 January 2018 in Ongole by a world-class expert trainer Mr. Rohit from ‘Master Minds.’ The students were provided free family coupons to attend the session and were advised to avail themselves of the opportunity. The Principal, Colonel C V Ramanayya and the staff witnessed this programme.

ECOLOGY DAY - KINDERGARTEN

The Nature shows a strong impact on both young children's learning and development. It not only allows them to explore but also engages them in focused and self-directed play.

On 28 December 2017, kindergarten students went on a field trip to Kanduluru near Ongole, to see an Emu farm on the occasion of Ecology Day in the School. The kindergarten teachers accompanied the tiny tots to the farm. Our little champs were excited on seeing the large Emu birds with long necks and legs. They really enjoyed themselves watching and waving at the strange big birds.

After returning to the School in the afternoon, students participated in activities like colouring the pictures of various animals, birds, plants and flowers. They also made clay models of flowers, fish, and octopi etc. using moulds. Later the teachers took them to the School garden where they were taught the names and colours of various kinds of plants, trees and flowers. The students also enjoyed watching guinea fowl, hens and geese in the School garden. The field trip and the activities gave the tiny tots lots of fun and encouraged them to be nature-lovers.

FIRE SAFETY

Fire safety is the set of practices intended to reduce the destruction caused by fire. It is a very important learning activity for children in schools. A fire extinguisher is an active fire protection device used to extinguish or control small fires. Different fire extinguishers are used to extinguish the fire depending on its causative factor.

On 16 December 2017, a practical demonstration on how to use the fire extinguishers to douse fires was given by Mr. Sudarsan and Mr. Satyanarayana in the School playground. They first explained the various types of fires and the fire extinguishers such as Type A (used to douse the fire accidents caused by solid materials like wood, plastic, leather etc.), Type B and Type C (used for fire accidents caused by electrical or chemical materials) and Type ABC (a multipurpose extinguisher). They further demonstrated the different steps involved in operating the various types of extinguishers. They explained in a clear manner so that a student would be able to handle the fire extinguisher in a proper way. The trainers set some fires in the School playground and asked the students to douse the fire using different types of extinguishers. The children came forward and extinguished the fire with the respective extinguishers and also clarified their doubts with them.

Keeping the fire safety principles in mind, the School is fitted with smoke detectors to give early warning of fire. Firefighting equipment is placed at various points in accordance with fire safety rules of the government.

The School also holds frequent drills in handling firefighting equipment and evacuating the School.

SCHOOL BUS SURVEILLANCE AND GPS SYSTEM

A fleet of 13 buses runs between the School and Ongole, Singaraya Konda & Tangutur. The Management is very particular about the maintenance, safety of the children and not overloading the buses. All the buses are equipped with essential safety features, including child restraints for the front seats, tooth guards, guard rails, sliding windows and anti-skid floors. The exterior of each bus is painted a bright golden yellow to enhance visibility at night and in foggy weather conditions. All our bus drivers are under the age of fifty and have a minimum of five years experience in driving heavy vehicles. We require them to undergo medical tests every year to ensure they are fit for work. The buses also have fully trained supervisors who are responsible for the children's safety on-board, and while getting on and off the bus. Attendance is taken on each bus by the supervisors to ensure that the students who have boarded the bus are accounted for at pick up and drop off points. They have designated routes for picking up the children from specified points in Ongole. Our buses will not stop at any other place.

There are a few teachers in charge of each bus full of students, but it is very difficult to monitor every student and everything that happens in the bus. So, the School Management has transformed the fleet of buses into Smart Buses installing Surveillance Cameras integrated with GPS (Global Positioning System) tracking system. This advanced technology ensures the safety of students from the time they leave the home in the morning till they reach their parents in the evening after school. Everyone on the School buses is under vigilance and a live feed from the School bus camera system is directly transmitted to the School authorities.

The School bus GPS tracking software features help in managing school bus drivers and fleet of buses in the most efficient way. This service facilitates administrative tasks that go along with ensuring the safety of the children and makes the school management aware of the whereabouts of the buses and children. It also helps school transport manager to communicate better with school bus drivers and supervisors and to know the location of each school bus, receive instant warnings on traffic jams, weather conditions, and handle emergency situations immediately. Parents are also kept updated using this service and it reduces parental anxiety regarding their wards' safety.

INTER DISTRICT NETBALL CHAMPIONSHIP

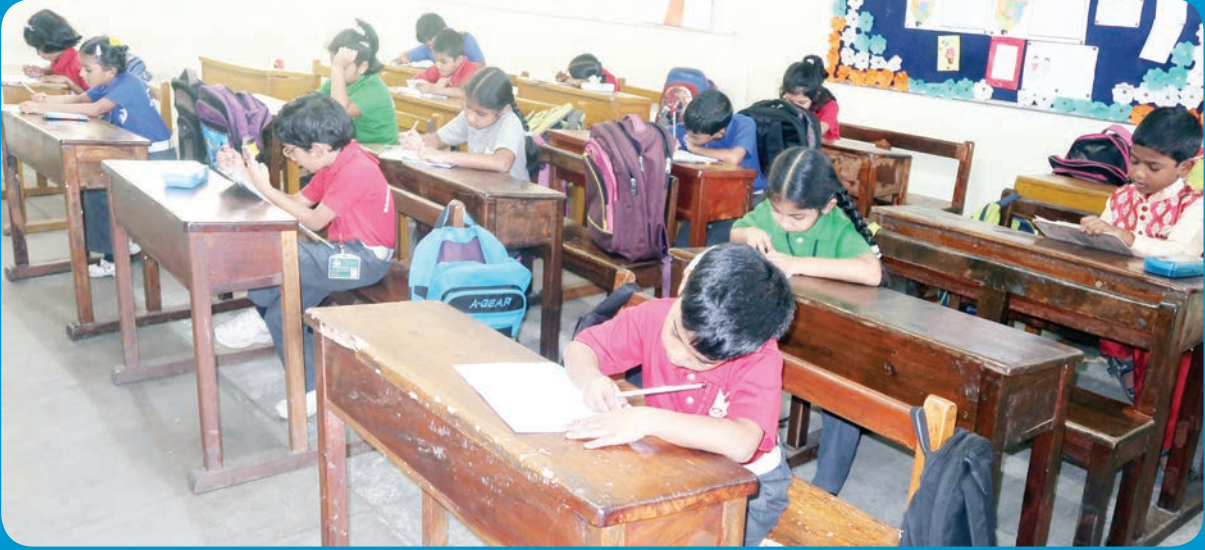
Our students became the champions of Inter District Netball Competition held in Vijayawada. Fourteen girls and seven boys of our School represented Prakasam district in the under 14 years age group and nine boys in the under 19 years age group. The Inter District Netball Championship was held at the Indira Gandhi Municipal stadium in Vijayawada from 24 December to 26 December 2017. It was organised by the School Games Federation of India (SGFI).

It was a tremendous achievement by our girls team in the under 14 years age group as they beat Guntur, Chittoor, Ananthapur, Kurnool, West Godavari teams and won against Vizag team in the finals grabbing the gold medal in the Inter District Netball Championship. The boys' team in the under 19 years age group gave tough fights to the opposition and secured the fourth place. The boys' team in the under 14 years age group received participation certificates.

J.M. Pavithra, M. Hari Narayana Reddy, Ch. Sravani, G Suzan, M. Lahari Gupta and M. Aakash were selected for our state team and played well at the National Level Netball championship, which was held in New Delhi at Nehru Stadium from 2 to 9 January 2018.

The Hon. Correspondent, Major Suresh Babu and the Principal, Colonel C V Ramanayya appreciated the students for their wonderful achievement and distributed the gold medals and the trophy. They conveyed their best wishes to the selected players for the National Level Netball Championship. The Correspondent lauded the sincere efforts of Mr. I. P Raju, PET whose valuable training and hard work with the students brought such achievement to the School at the state and national level.

HANDWRITING CAPSULE-4

A good handwriting propels you forward in your exams and your job. It showcases an active and open-minded person who is willing to take extra care in whatever he does. A good handwriting actually boosts the self-confidence. Mahatma Gandhi regrets in his memoirs not having as good handwriting as his fellow colleagues in London when he went to study law. Children can produce legible writing comfortably, if they are encouraged to put in a little conscious effort.

Handwriting improvement classes were conducted on 1 December 2017 for I to V class children. It was the fourth handwriting capsule in this academic year. The objective of these Handwriting Capsules is to improve their handwriting style. They were taught to write using shapes, sizes, slants, spacing between letters, words, line alignments in a beautiful, legible and understandable way. Mrs. Parvathi, teacher from the English department gave excellent handwriting training for the children. The children showed great enthusiasm to improve their handwriting.

KARATE CHAMPIONSHIP

Our students participated in National Level Karate Championship competition held on 10 December 2017 at NTR Stadium at Chilakaluripet in Guntur Dt. Six hundred students from various schools participated in this event. P. Karunya Babu of class VII, N. Bhodhitha of class VI, S. Bhargav of class III and K. Venkata Akshaya Sahasra secured gold medals in the Katas category, while A. Kishan Kereeti won a silver medal and A. Yaswanth Rao won a bronze medal and bagged Overall Championship Trophy. The Hon. Correspondent, Major Suresh Babu and the Principal, Colonel C V Ramanayya complimented them for their commendable performance.

INVESTITURE CEREMONY - 2017

The Investiture Ceremony of the School was held with great enthusiasm and pride on 15 December 2017. The deserving young talents of the School were bestowed with the responsibility of leading the School with their commitment, confidence and competence.

Colonel H R Sunil, the Commanding Officer 34 (A) Battalion, NCC was the Chief Guest. Colonel Sunil is from the Army Supply Corps. He had a distinguished service in the Army. He was commissioned in 1989. He has served with distinction in various operational and field areas. He is a renowned equestrian and has won many medals in National level. He is a recognised international judge of equestrian events. He is also in the selection committee of India for equestrian events.

The Hon. Correspondent, Major Suresh Babu and the Principal, Colonel C V Ramanayya escorted him to the venue. On his arrival, the Chief Guest was greeted by a salute from the School children while the School band played a splendid fanfare. The Chief Guest adorned the newly appointed students with epaulettes of office. He then read out the oath while the new appointees solemnly repeated it. He addressed the students saying that the aim of education is to develop the all-round personality of the young students and to prepare them academically, physically and mentally to enable them to take up future leadership. The students got the message that all obstacles in their future could be overcome with grit and determination to succeed. He wished that the children would do well in the betterment of society and emerge as great leaders in various walks of life.

BOTH SCHOOL PROJECTS SELECTED FOR NATIONAL LEVEL SCIENCE EXHIBITION.

The teams of M.M. Raghavendra Naidu and P. Sahith Reddy; K. Praneeth and T. Balasunder Reddy of class IX, participated in the CBSE Science Exhibition held at Delhi Public School, Hyderabad on 28, 29 & 30 December 2017. This was organised by the Regional office, CBSE, Chennai. Their two wonderful projects 'Brahmasthanam- Organic farming with environment friendly measures of pest control' and 'Sanjivani- Low cost nutritional supplement' stood in the first place and were selected by the judges for the National Level Science Exhibition of CBSE.

BRAHMASTHRAM

M.M. Raghavendra Naidu and P. Sahith Reddy were moved by the plight of Indian farmers. They understood that rapid increase in indebtedness is the root cause of farmers committing suicide, as they were unable to repay the loans. The reason for this is the rising cost of production and falling sale prices of farm commodities. So, as a remedy to this problem, and inspired by the teachings of Sri Palekar, the students developed an organic pesticide, Brahmasthanam for the farmers, which is cheap, effective and environmental friendly. Brahmasthanam is not only an eco-friendly pesticide but also easily prepared by the farmers themselves, using freely available ingredients.

SANJIVANI

India is one of the highest-ranking countries in the world for the number of people suffering from malnutrition. As the poor cannot meet the high costs of healthy diet, they prefer to eat low cost food. So to help the poor and needy, K. Praneeth and T. Balasunder Reddy developed a low cost highly nutritious food supplement called Sanjivani. This is nutritionally as good as the foods manufactured by the multinational companies such as Cerelac, Boost and Horlicks. The cost of Sanjivani is only a fraction of the cost of these costly foods.

The two teams showcased their knowledge and skills in their different categories in the Science Exhibition and grabbed the attention of judges and the visitors. The Correspondent, Major Suresh Babu and the Principal, Colonel C V Ramanayya congratulated the students for their wonderful achievement and conveyed their best wishes for the National Level Science Exhibition.

AWARENESS PROGRAMME ON PERSONAL HEALTH & HYGIENE

The practices in personal hygiene contribute to good health. Personal hygiene helps in protection against some of the infectious diseases. Personal hygiene is the practice that leads to cleanliness and good health.

Dr. D V Prasanthi, an eminent Gynecologist of KIMS hospital, Ongole conducted a beneficial programme on Personal Health and Hygiene for our girl students on 22 December 2017 in the School. The students participated in this awareness programme and their doubts were clarified well. They were advised to hold discussions with their classmates and parents to improve their knowledge.

CONVERSATIONAL QUIZ FOR UKG

We love to explore new ideas, revisit old ones and spark a bit of lively discussion. Moreover, conversation keeps things interesting and makes the most introverted among us seek out someone to talk to. The art of conversation is a learned skill that we develop from early childhood and it continues to evolve as we interact with people.

Our tiny tots participated in a wonderful Conversational Quiz programme, held on 16 February 2018 in Babuji hall. The tiny tots were divided into different teams. It was interesting to have their topics as their team names like Park, Beach, Birthday party, School, Festivals, Zoo, Summer vacation and Tour. They conversed confidently about their topics and shared their ideas in the programme.

The Principal, Colonel C V Ramanayya witnessed the programme and appreciated the children for their wonderful performance. He felt that this kind of activity teaches kids to enhance the art of conversation, which improves their ability to speak effectively as well as listen attentively.

MATHEMATICS DAY

Mathematics is a creation of human mind concerned chiefly with ideas, processes and reasoning. Primarily Mathematics is a way of thinking, a way of organizing a logical proof. As a way reasoning, it gives an insight into the power of human mind. So the pedagogy of Mathematics is built at different levels of school education.

Mathematics is the gateway and key to Science and Technology. An education, which does not give an applicative understanding of Mathematics, would end up defective. Neglect of Mathematics would thus limit a student's later academic career and work.

Srinivasa Ramanujan's birthday, 22 December, is observed as National Mathematics Day. The School commemorated the 129th birth anniversary of the great Indian Mathematician on 22 December 2017. The Principal garlanded the photo of Sri Srinivasa Ramanujan and reminded the students of his great works. After that, E. Jahnavi and V. Haripriya of IX class delivered an excellent speech, recalling the greatness of Sri Ramanujan and his extraordinary works and achievements. They informed that Sri Ramanujan found Mathematics a profound manifestation of the reality. He made substantial contributions to the analytical theory of numbers and worked on elliptic functions, continued fractions, and infinite series discovering formulae and equations although he had no formal training in Pure Mathematics.

The Principal distributed merit certificates to the children who secured I, II and III places (class wise) in the Maths Talent test conducted in the School. Later in the day, children participated in various Mathematical activities organised class wise.

PERSONALITY OF THE TERM

The School conducted the event 'Personality of the term' featuring the great inventor, Thomas Alva Edison, who created such great innovations as the incandescent electric light bulb, the phonograph and motion pictures. This was the topic given to classes VI to IX. Mohandas Karamchand Gandhi was the topic given to classes III to V. This event was conducted on 8 December 2017 in Babuji hall.

Printed biographies were provided to the participants well in advance to enable them to prepare thoroughly during the library hours and at home. The four house teams as well as the audience prepared well and participated enthusiastically. This was conducted in a quiz format covering the significant details of the lives of these icons.

It is worthwhile to mention that the study about these great personalities helps the students to identify the qualities of these great men. They too can mould themselves to be great by following these role models. The programme indeed made clear to the students that Edison and Gandhiji are the most inspirational icons of all times.

The Hon. Correspondent, Major Suresh Babu, motivated the students by saying that Edison looked at what already existed with a critical eye and improvised the various inventions and experiments to make them work better. He advised the students to take him as an inspiration and become like Edison by making things better for the mankind. The Principal, Colonel C V Ramanayya told the juniors that the life and sacrifice of Gandhiji teach us to be courageous and determined to accomplish our life-long goal. They complimented the students for their competitive spirit and superlative performance.

Results were as follows:

SENIORS

BUDDHA	I PLACE
MAHATMA	II PLACE
EINSTEIN	III PLACE
KRISHNADEVARAYA	IV PLACE

JUNIORS

MAHATMA	I PLACE
BUDDHA	II PLACE
EINSTEIN	III PLACE
KRISHNADEVARAYA	IV PLACE

OPEN CHESS COMPETITION

Our students participated in an open chess competition conducted by J. J. Raju Chess Academy on 3 December 2017 at Annavarappadu, Nearly thirty students from various schools participated in this competition. L. Sahasra of class VI and L. Vinugna of class III won the first and second places respectively in the under- 11 category. B. Jaya Krishna of class VIII won the second place in the under-15 category and T. Vedamrutha of class III was given appreciation certificate. The Principal, Colonel C V Ramanayya complimented them all for their commendable performance in the school assembly.

PRESENTATION ON CLOTHING AND HOUSING- CLASS III

Housing and Clothing are necessary to protect ourselves from various climatic conditions. Clothes are the basic needs in our life and important in presenting a good impression. They serve as a way to identify certain cultures and traditions and set societal norms.

Class III students conducted a presentation on Clothing and Housing on 14 December 2017. The venue Babuji Hall was decorated with the pictures of various types of traditional clothes worn by the people of different states in India, in different seasons under the titles 'Clothing style all over India' and 'Dresses and Seasons.'

K. Lasya Sri, J. L. Bharadwaj and T. Joshitha were the moderators in the group discussions on the topics Housing, Clothing Style All Over India and Dresses and Seasons respectively. R. Sai Srinidhi and Y. Jaya Madhumitha were the MCs for the event. The students discussed thoroughly the necessity of clothes and shelter, which are the basic needs of man. They enumerated the various benefits of clothing and housing in daily life. A group of students participated in a fashion show in the costumes of the various states in India especially Andhra Pradesh, Manipur, Madhya Pradesh, Gujarat, Kashmir, Karnataka, Assam, Kerala, West Bengal, Punjab, Rajasthan and Maharashtra. K. Spoorthi and T. Joshitha narrated the importance of the traditional dresses of each state. Interesting video clippings were shown to the audience on different types of houses like igloos, house boats, caravans, huts, bungalows, apartments, villas, mud houses, stilt houses, tree houses, cottages etc.

Many parents graced the occasion and appreciated the students for their wonderful job. They said that the students need these kinds of activities to acquire useful knowledge. They said that it would bring about holistic development while the children enjoy the activity. The Hon. Correspondent, Major Suresh Babu and the Principal, Colonel C V Ramanayya complimented the students for their splendid performance. The students were given participation certificates by their parents.

SAISCOOLIANS MEET 2018

The fifth Alumni Meet of Saiscoolians was conducted on 13 January 2018 in the School to take a walk down the corridors of nostalgia. The Hon. Correspondent, Major Suresh Babu, the Principal, Colonel C V Ramanayya, the teachers and the present students of class X attended the occasion.

The Honorary Correspondent welcomed the alumni and appreciated their zeal to assemble at the School. He said that maintaining a wide contact with their friends and classmates would enrich human values and relations. He also added that the Saiscoolians Meet is not only an occasion for renewing acquaintances but also about learning to support one another. Present X Class students can meet their seniors to get advise about their future careers. He had a special word of appreciation for the Saiscoolians who attended this meeting from far places. He also outlined many changes that have happened in the School like switching to 100% renewable energy by installing a rooftop 50 K.W. solar plant, a new third floor, organic farming etc.

The students remembered and shared their memories of school days by visiting their classrooms, meeting their batch mates, teachers and administrative staff. The students conveyed their gratitude to the school for shaping them with great principles, which have been helping them in their career.

They had a good lunch hosted by the School and enjoyed playing games like Tug of war, football and basketball. They finally left in the evening promising to meet once again to renew the old acquaintances.

VEGETABLE DAY

It's a well-known fact that including vegetables in our diet is a great way to improve our health. The importance of vegetables cannot be overemphasized; hence they should be included in our diet.

The School organised a Vegetable Market Day in the School on 1 December 2017 for kindergarten to motivate the children at the tender age that all kinds of vegetables must be an integral part of their diet. The venue was adorned with balloons, buntings and display boards. A wide variety of vegetables were displayed. The tiny tots also acted in skits playing the role of a vegetable vendor. They had great fun with vegetable related activities, riddles, rhymes and songs like 'Randi Rarandi Aakukurulu Konarandi' and 'Kuragayalu ..'

The core objective of the programme is to 'Learn While Having Fun', know about and explore different kinds of vegetables and eat them regularly. The Principal, Colonel C V Ramanayya attended the event and interacted with the children.

FLOWERS' DAY

The flowers of tomorrow are in the seeds of today.

Flowers are a pure and beautiful creation of Nature. It is offered to Gods and presented to the dear and near ones, because of its beauty and purity. They are a sign and symbol of love, sacrifice, regard, reverence, beauty and goodwill. Flowers adorn and enhance the beauty of nature. Plants and trees full of variegated flowers are a sight to see.

Our cute and lively students of kindergarten celebrated the Flowers' Day delightfully on 31 January 2018. Our tiny tots wore beautiful dresses and looked gorgeous. The children prepared various artificial flowers with paper craft, collage work of sand and cotton, drawings and colouring with the help of their teachers and displayed them in their classrooms and the Babuji Hall. All our tiny tots actively participated in a skit 'Flower Garden' and sang rhymes like 'Oh, flower you are so beautiful!', 'Roses, roses, beautiful roses...'; 'I am in a gold colour...'; 'Sunny sunny sunflower...'; 'Choodu choodu thamasha-poola thamasha...' & 'Puvupuvupoosindhi...'. They also spoke a few sentences about the flowers like Hibiscus, Lotus, Marigold and Roses. The idea behind this event was to expose the tiny tots to the world of flowers. The sweet fragrance from the flowers imparts them broad-mindedness and impels them to love nature.

The Honorary Correspondent and the Principal witnessed their spectacular performance and praised them for their active participation.

REPUBLIC DAY CELEBRATIONS - 2018

Our school celebrated Republic Day with pomp and grandeur on 26 January 2018. A parade was held with the School band in attendance at 9 a.m. in the playground. The Hon. Correspondent, Major Suresh Babu unfurled the national flag and the students and the staff proudly saluted the national flag as they marched past while the School band was playing martial airs.

Later, the students assembled at Babuji Hall. The venue reverberated with patriotic fervour and enthusiasm. P. Dharani of class VI and M. Deepika Bhavani of class VIII compered the programme well. The Principal, Colonel C V Ramanayya spoke about the importance of the Republic Day in the history of our country. He exhorted the students that being the future citizens of India, they should strive hard and take collective responsibility in making our country more self reliant and sophisticated in all fields. He exhorted the students to make our country a peaceful and developed one. Later P. Preethi and V. Hari Priya of class IX elucidated how this greatest event is celebrated every year in New Delhi and in schools across India.

The students brought the stage alive with cultural programmes. VI, VII & VIII class girls signified our tricoloured flag with a song 'Rivvurivvuna saagipovu rangu rangula jenda'. VI & VII class girls inspired the audience with their excellent dance performance for the song 'Mana Desam Bharata Desam Manamantha Bharatheeyulum'. VII and IX class boys performed stupendous human pyramids and spread the message 'Unity is strength'. The students in the audience cheered vociferously and enjoyed the programme.

FAREWELL TO X CLASS-2018

The students of IX class bid a grand farewell to X class on 26 January 2018 in a function held at Babuji Hall. The Hon. Correspondent, Major Suresh Babu, the Principal, Colonel C V Ramanayya and all the teaching and non-teaching staff attended the function.

The function started with garlanding the photo of Saibaba. Later the students of IX class distributed gifts to the X class students as a token of remembrance. Students showed their memorable school experiences through various power point slides and conducted amusing games for the outgoing batch. The occasion was filled with both happiness and sadness. The students expressed their gratitude towards their teachers who blessed and wished them a bright future. The programme ended with a lunch hosted by the School to all the students and staff.

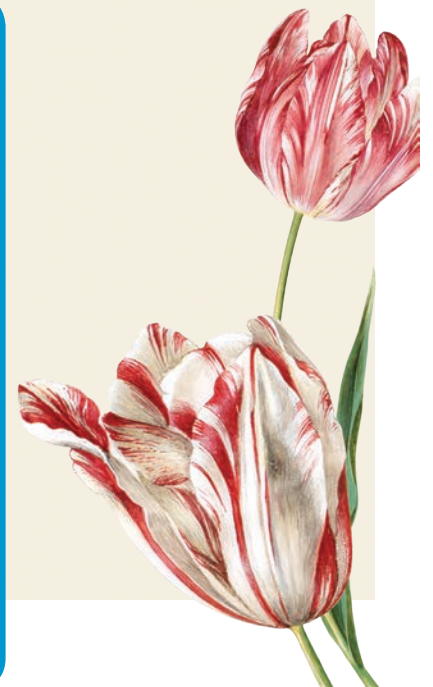

NATIONAL CHILDREN SCIENCE CONGRESS EXHIBITION

Science fairs help in knowing about the methods, techniques and aid material developed by the individual teacher, students or institution and deriving benefit by coming into contact each other. It promotes interest in Science and Technology among younger generation.

Our students visited the National Children Science Congress exhibition organised by APCOST on 25 December 2017 at RISE Engineering College on 14 December 2017. The children witnessed the satellites launched by ISRO such as PSLV, GSLV and other models and were explained about the functions of various components of the models, Bonsai trees, seed drilling models in agriculture and Railway Departmental Track Charts. They were fascinated by various books exhibited by Jana Vignana Vedika and beautiful models made using waste materials.

The Principal, Colonel C V Ramanayya exhorted the students to visit such exhibitions to sustain their scientific temper and said that Science fairs help in making the study of science a joy in itself.

INTERHOUSE SPELL BEE-II

It is a fact that the ability to read words “by sight” rests on the ability to map letters and letter combinations to sounds. It is impossible for us to memorize more number of words unless we develop such insights. So to develop spelling sense in the students, the School conducts Spell Bee during the both I and II semesters. An Inter House Spell Bee Competition was held on 29 December 2017 for seniors as well as juniors. K. Hasini and K. Vihitha compered the competition for juniors (I to V classes) and seniors (VI to VIII classes) respectively.

Both the seniors and juniors were selected class wise through a screening test prior to the final competition. In the first round, the participants from the seniors were asked five spellings each. The best scorers qualified for the second round in which they had to give three correct spellings as well as their usage. The juniors were asked five spellings in the first round and the best scorers in the second round were asked three spellings of more difficulty. The children participated enthusiastically in the competition.

The Hon. Correspondent, Major Suresh Babu and the Principal, Colonel C V Ramanayya witnessed the competition. They distributed the certificates to the winners and said that the best way of learning spellings in a language are extensive reading and writing.

Winners:**Class- I**

S.NO	ADM.NO.	NAME	PLACE	SECTION	HOUSE
1.	3674	K. Naga Virinchi	I	Irises	Mahatma
2.	3657	Y. Thavashya Sai Reddy	I	Orchids	Buddha
3.	3796	Ch. Srinidhi Reddy	I	Daffodils	Einstein
4.	3675	K. Naga Vihari	I	Orchids	Mahatma
5.	4090	P. Mihir Venkat	I	Daffodils	Mahatma
6.	4176	K. Sukruthi	I	Irises	Buddha
7.	3676	A. Naga Manvitha	I	Irises	Mahatma
8.	3788	A. Sai Jayitra	II	Daffodils	Einstein
9.	3554	K. Joanna Noel John	II	Orchids	Buddha
10.	3954	E. Divith	II	Orchids	Krishnadevaraya

Class- II

S.NO	ADM.NO.	NAME	PLACE	SECTION	HOUSE
1.	3349	G. Nischal	I	Irises	Buddha
2.	3645	M. L. S. Sri Sai Preetham	I	Tulips	Mahatma
3.	3713	P. Jesu Dhinakaran	I	Tulips	Krishnadevaraya
4.	3984	B. Laasya Lakshmi	I	Orchids	Einstein
5.	3822	P. Jhansi Deekshitha	I	Tulips	Einstein
6.	4017	D. Tanushree Rao	I	Irises	Einstein
7.	3362	M. Neeraj Sai	II	Daffodils	Buddha
8.	3492	D. Renukaanjali	II	Orchids	Krishnadevaraya
9.	3538	M. Sai Yugesh	II	Irises	Krishnadevaraya
10.	3592	A. Achal Reddy	II	Daffodils	Buddha
11.	3677	P. Aalisha Subbaiah	II	Irises	Einstein
12.	4273	V. Amrutha	II	Orchids	Buddha
13.	4245	M. Akhileshh	III	Tulips	Mahatma

Class- III

S.NO	ADM.NO.	NAME	PLACE	SECTION	HOUSE
1.	3335	K. V. Akshaya Sahasra	I	Irises	Krishnadevaraya
2.	3373	T. Joshitha	I	Sunflowers	Krishnadevaraya
3.	3510	J. L. Narasimha Bharadwaj	I	Irises	Krishnadevaraya
4.	3310	R. Sai Srinidhi	II	Tulips	Einstein
5.	3436	Ch. Lalitha Saranya	II	Orchids	Buddha
6.	3305	K. Junia Sarah John	II	Irises	Mahatma
7.	3828	K. V. Sai Suhitha	III	Tulips	Buddha
8.	3754	K. Bhavita Mihira Sri	III	Tulips	Einstein
9.	4008	Naitik Singh	III	Daffodils	Krishnadevaraya

Class- IV

S.NO	ADM.NO.	NAME	PLACE	SECTION	HOUSE
1.	3392	G. Hasritha	I	Orchids	Einstein
2.	3636	R. Rishita Rao	I	Orchids	Krishnadevaraya
3.	3284	K. Sriya	I	Sunflowers	Buddha
4.	3275	D. Nikhil Reddy	II	Orchids	Krishnadevaraya
5.	3201	Sk. Faheman Hussain	II	Tulips	Einstein
6.	4018	D. Geetika Rao	II	Daffodils	Krishnadevaraya
7.	3196	K. Vidwattam	III	Irises	Krishnadevaraya
8.	3653	J. Ishaan Krishna	III	Tulips	Buddha
9.	3461	S. Thaneesh Chowdary	III	Orchids	Krishnadevaraya

Class- V

S.NO	ADM.NO.	NAME	PLACE	SECTION	HOUSE
1.	3483	R. V. Hasini	I	Daffodils	Krishnadevaraya
2.	2787	R. Haswanth Sai	I	Irises	Einstein
3.	3223	K. Lakshmi Ananya	II	Tulips	Krishnadevaraya
4.	3352	S. Sreyas Reddy	II	Tulips	Buddha
5.	3873	S. Sri Theerdha	II	Sunflowers	Mahatma
6.	2835	B. Sri Moulika	III	Sunflowers	Einstein
7.	4313	S. Kamal Krishna Yadav	III	Orchids	Krishnadevaraya
8.	2881	P. Lakshmi Renuka	III	Sunflowers	Buddha
9.	3901	Y. Lokjith	III	Daffodils	Einstein
10.	3893	K. Sai Akshaya Siri	III	Irises	Buddha

Class- VI

S.NO	ADM.NO.	NAME	PLACE	SECTION	HOUSE
1.	2776	Sk. Fahamil Hussain	I	Sunflowers	Buddha
2.	4322	K. Kavya	I	Daffodils	Einstein
3.	3951	A. Mahathi	I	Daffodils	Buddha
4.	4326	M. Deepthi Priya	II	Tulips	Mahatma
5.	3838	B. Nikita	II	Tulips	Mahatma
6.	3565	M. V. Snehita Reddy	III	Daffodils	Krishnadevaraya
7.	3187	N. V. Nagalakshmi Asritha	III	Sunflowers	Krishnadevaraya

Class- VII

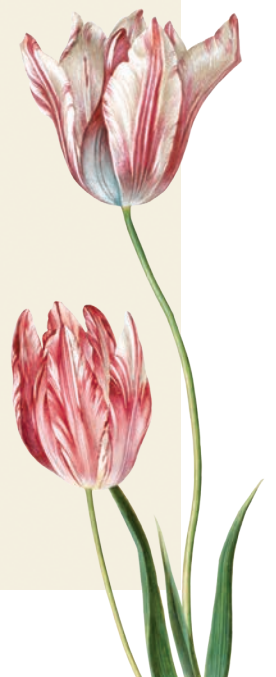
S.NO	ADM.NO.	NAME	PLACE	SECTION	HOUSE
1.	3973	R. Yashaswini	I	Tulips	Einstein
2.	3731	V. Sree Sahithi	I	Daffodils	Einstein
3.	3635	K. Sri Sai Jahnvi	II	Irises	Einstein
4.	3411	K. Aarushi	III	Daffodils	Mahatma
5.	3112	Ch. Neha	III	Sunflowers	Einstein

Class- VIII

S.NO	ADM.NO.	NAME	PLACE	SECTION	HOUSE
1.	3304	S. Vedasri Naga Siddi Bhavani	I	Daffodils	Einstein
2.	2458	P. Geetha Shree	I	Irises	Buddha
3.	3451	M. Sri Dhruthi	I	Daffodils	Mahatma
4.	2672	J. M. Pavittra	I	Orchids	Einstein
5.	3090	P. Mohana Keerthi	I	Irises	Buddha
6.	2191	Ch. Venkata Snehitha	II	Orchids	Mahatma
7.	3100	T. Sai Mohith	II	Daffodils	Buddha
8.	3237	B. Joshitha	II	Orchids	Krishnadevaraya
9.	3563	M. Shamitha	II	Daffodils	Einstein

Overall House Positions:

Einstein	I Place
Buddha	II Place
Krishnadevaraya	III Place
Mahatma	IV Place

ANNUAL DAY CELEBRATIONS

The School celebrated 35th Annual Day on 3 February 2018 with splendour and grandeur. Hon'ble Sri Justice Ganga Rao Garu was the Chief Guest for this function. Smt. Anasuya Sainathuni, wife of our founder, lighted the lamp and the function started with a prayer. The Principal, Colonel C V Ramanayya, welcomed one and all, and presented the School Report for the academic year 2017-18. He spoke at length about the activities and achievements of the school during the year and initiatives taken to further improve the standards.

The Chief Guest lauded the School efforts and said that the School has been going from strength to strength achieving excellence besides shaping the wholesome and multifaceted personality of children. He said that it is reckoned to be among the very best schools in India. He then added the School has maintaining excellent board results in the All India Secondary Examination for the past few years. Many innovative measures such as conducting talent tests, yoga, karate, chess, dance, music, symposiums, panel discussions, group discussions and field trips have been introduced for the all round development and character building of the students. He congratulated the students of the School as they have excelled in Sports by playing at Regional and National Levels and have also been selected five times to National Levels in CBSE science exhibits. He admired the excellent infrastructure of the School being run on ecologically sound principles where all rainwater is harvested and wastewater is used for the gardens.

The Chief Guest and other dignitaries distributed the prizes to the students who had stood high in merit and to those who logged 100% attendance. Scholarships were also awarded to the deserving students. Prizes & Trophies for Inter House Competitions in sports & games and Co-curricular Activities were awarded to the houses. Einstein House bagged the Inter House Overall Championship Trophy as well as the CCA and Sports trophies this year. Buddha house secured the Inter House Academic Trophy.

Later, the cultural programmes captured the interest of the parents and the audience. The songs and the dances by the students were very appealing and riveting. The function came to an end with the vote of thanks by Hon. Correspondent, Major Suresh Babu.

CREATIVE WRITING

ENGLISH
&
TELUGU

POEMS

ESSAYS

STORIES

పెద్దల మాట

చదువు - చదివించు

చదువు నేడు కేవలం డిగ్రీల కోసం, జీతాల కోసమే చదివే స్థాయికి దిగజారడం దురదృష్టకరం. పోటీతత్వంలో కేవలం తరగతి సిలబస్ పుస్తకాలు తప్ప మరే ఇతర పుస్తకం చదివే అలవాటు, అవకాశం లేని పరిస్థితులు రావడానికి కార్పొరేట్ కాలేజీలు, తల్లిదండ్రులు కొంత కారణమైతే, టి.వి.లు, సెల్ ఫోన్లు, ఐప్యాడ్లు ఇంకొంత కారణం. పుస్తకాలు చదివే అలవాటు ఏ స్థాయికి పడిపోయిందో ఇటీవల ఒక సర్వేలో బయటపడింది. సదరు సర్వే ఫలితాల్లో ముప్పైమూడు శాతం మంది హైస్కూల్ చదువు పూర్తయిన తరువాత ఒక్క పుస్తకం కూడా చదవటం లేదని, నలభై రెండు శాతం కాలేజీ గ్రాడ్యుయేట్స్ కాలేజీ చదువు తరువాత ఏ ఒక్క పుస్తకమూ చదవడంలేదని, యాభైఏడు శాతం మంది వారు చదవటం ప్రారంభించిన పుస్తకాన్ని పూర్తి చేయలేదని తేలింది.

ఈ సర్వే ఫలితాలు చూశాక నాకు ఎదురైన ఒక అనుభవం గుర్తుకొచ్చింది. కొన్నేళ్ళ క్రితం ఆంధ్రప్రదేశ్ పబ్లిక్ సర్వీస్ (APPSC) గ్రూప్ II పోస్టుల సెలక్షన్ కోసం అభ్యర్థులకు నిర్వహించిన ఇంటర్వ్యూలకు నేను ఒక వారం రోజులు ఇంటర్వ్యూ బోర్డు సభ్యుడిగా వెళ్ళాను. సుమారు 180 మంది అభ్యర్థులను 'మీ ఆసక్తి కొద్దీ కనీసం ఒక్క పుస్తకమైనా చదివారా?' అని అడిగాను. ఎవరూ ఒక్క పుస్తకం కూడా చదవలేదు అని సమాధానం చెప్పారు. ఆ సమాధానం మరింత బాధించింది. చివరకు సివిల్స్ పరీక్షల కోసం కష్టపడి ఎన్నో పుస్తకాలు చదివి I.A.S., I.P.S., అధికారులుగా సెలక్ట్ అయినవాళ్ళలో కూడా చాలామంది ఉద్యోగం వచ్చిన తరువాత పుస్తకాలు చదవటంలేదన్నది వాస్తవం.

గతంలో జార్జి బెర్నార్డ్ షాను ఎవరో ఒక పాఠకుడు మీకు అన్నిటికంటే ఏ బుక్ అంటే ఇష్టం అని అడిగితే ఆయన తడుముకోకుండా నా చెక్ బుక్ అని సమాధానం చెప్పారట. వారు వ్యంగ్యానికి అన్నమాట ప్రస్తుతం వాస్తవం అయిపోయింది. మనందరికీ ప్రస్తుతం చెక్ బుక్ మాత్రమే అపురూపమైన పుస్తకం. మిగిలిన పుస్తకాలన్నీ దాని తరువాతే. కేవలం ఉద్యోగ సాధన కోసమే చదివే చదువు వలన నాలెడ్జ్ పెరుగుతుందేమో కాని wisdom మాత్రం పెరగదు.

'పుస్తకాలు లేని విశ్రాంతి చావుతో సమానం' అంటాడు ఒక మహనీయుడు. పుస్తకాలు చదవటంవలన ప్రపంచం అవగతమవటమేకాక సృజనాత్మకంగా జీవించటం అలవడుతుంది. ప్రతి ఒక్కరి దైనందిన జీవనంలో ఈ అధ్యయనం భాగం కావాలి. పిల్లలకు బాల్యం నుండే గ్రంథాలయానికి తీసుకువెళ్ళి పుస్తక పఠనాసక్తి పెంపొందించాలి. వారు ఎలాంటి పుస్తకాలు చదువుతున్నా ప్రోత్సహించాలి. ముందు ఏదో ఒకటి చదివే అలవాటు బలపడితే తరువాత తరువాత కావలసిన పుస్తకాలు చదివేలా వారి దృష్టి మరల్చవచ్చు.

నెలకోసారి ఏదో ఒక పుస్తకాల షాపుకు పిల్లలను తీసుకువెళ్ళటం, అప్పుడప్పుడు పాత పుస్తకాలు అమ్మే షాపుకు తీసుకువెళ్ళటం అలవాటు చేస్తే, క్రమంగా వారికి పుస్తకాలను ఎంచుకునే ఆసక్తి పెరుగుతుంది. వీటన్నిటికంటే ముందు ఇంట్లో తల్లిదండ్రులు, పెద్దలు పుస్తకాలు చదువుతుంటే పిల్లలు వాళ్ళను అనుసరిస్తారు. కాని ఎక్కువమంది తల్లిదండ్రులు పుస్తకాల షాపుకు పిల్లలను తీసుకువెళ్ళటం లేదు సరికదా ఇంట్లో ఉన్నా

అస్తమానం టి.వి., సెల్ఫోన్స్ తో, ఐపాడ్స్ తో తలమునకలుగా ఉండటం దురదృష్టకరమైన పరిణామం. కొన్నాళ్ళ క్రితం మా అబ్బాయి అమెరికాలో ఒక మిత్రుని ఇంట్లో కొద్ది రోజులు ఉన్నాడు. ఆ మిత్రుడు కూడా డాక్టర్. రెండు రోజులు వాళ్ళ ఇంట్లో ఉన్న తరువాత ఒకరోజు ఫోన్ చేసి 'అంకుల్ వాళ్ళింట్లో మెడిసన్ కు సంబంధించిన పుస్తకాలు తప్ప ఒక్క సాధారణ పుస్తకం కూడా కనిపించలేదని' చెప్పాడు. అది విని ఆశ్చర్యపోవడం నా వంతు అయింది. వాడి మాటలు వినగానే అలాంటిదే ఇంకొక సంగతి కూడా నాకు గుర్తొచ్చింది. గతంలో జూబ్లీహిల్స్ లో ఒక మిత్రుడు ఇల్లు కట్టుకుంటే చూడటానికి వెళ్ళాం. మిత్రుని భార్య ఇల్లు మొత్తం తిప్పి మాకు చూపించారు. ఇది లివింగ్ రూమ్, దేవుడి గది, ఇది బాల్కనీ అని అన్నీ చూపిస్తూ ఎత్తు స్టూల్స్ తో, చిన్న కౌంటర్ లా ఉన్న చోటు చూపించి ఇది 'బార్ కౌంటర్' అని చెప్పటంతో Spiritual పుస్తకాలతో నింపాల్సిన షెల్ఫ్ లను Spirits లతో నింపినవారి great Spirit ను ఆకళింపు చేసుకొని జీర్ణించుకోవడానికి నాకు చాలా కాలం పట్టింది.

మరికొంతమంది ఇళ్ళలో పుస్తక ప్రదర్శన చూస్తుంటారు. అందమైన అద్దాల షోకేసుల్లో మంచిమంచి పుస్తకాలు చక్కగా అలంకరించబడి ఉంటాయి. ఎక్కడ ఏ పుస్తకం తెరిచిన, చదివిన ఆనవాళ్ళు కానరావు. కొంతసేపు వాళ్ళతో సంభాషిస్తే It is purely for public display rather than for reading and acquiring knowledge అన్న విషయం మనకు తెలిసిపోతుంది. మన ప్రాచీన ఆయుర్వేద శాస్త్రంలో నువ్వు ఏమి తింటావో, ఏమి ఆలోచిస్తావో, అదే నీవు అన్న సూక్తికి నువ్వు ఏమి చదువుతావో అనే వాక్యాన్ని కూడా చేర్చవచ్చు. పుస్తకాలు చదవడంవలన జ్ఞానం మాత్రమే కాదు ఆయమ్మ కూడా పెరుగుతుందట. ఇటీవల అమెరికాలో ప్రపంచ ప్రఖ్యాత యేల్ విశ్వవిద్యాలయానికి చెందిన సూల్ ఆఫ్ పబ్లిక్ హెల్త్ చేసిన పరిశోధనలో ప్రతిరోజూ కనీసం అరగంటసేపు పుస్తకం చదివే అలవాటు ఉన్నవాళ్ళు ఆ అలవాటు లేనివారికంటే కనీసం రెండు సంవత్సరాలు ఎక్కువకాలం జీవించే అవకాశం ఉందని తేలింది. అందుకని పుస్తక పఠనంలో దీర్ఘాయుష్మాన్ భవ అన్న దీవెన కూడా ఉంది.

పుస్తకం చదవడంలో ఎంత ఆనందం ఉందో చదివించడంలో రెట్టింపు ఆనందం ఉందని కొంతమందిని చూసిన తర్వాతే అర్థమయింది. నేను గుడివాడ కళాశాలలో ఇంటర్మీడియట్ చదువుతున్న రోజుల్లో చిరుమామిళ్ళ సాంబశివరావు మాస్టారు ఇంగ్లీష్ చెప్పేవారు. వారి ఇంట్లో గది నలువైపులా పుస్తకాల ర్యాక్ లు ఉండేవి. వాటి నిండా పుస్తకాలే. అవి చూసినప్పుడల్లా నేను కూడా మా ఇంట్లో అలాగే పుస్తకాలతో నిండిన ర్యాక్ లను ఉంచుకోవాలనుకునేవాణ్ణి. ఆయన మంచిమంచి పుస్తకాలను పరిచయం చేసి నాలో పఠనాశక్తిని కలుగజేశారు. వారి ప్రభావంతో అంతకు ముందుకంటే ఎక్కువగా పుస్తకాలు చదవడం, సేకరించడం అలవాటయింది. వారి మేలు ఎన్నటికీ మరువలేను.

ఈ వ్యాసం చదివినవారందరూ ఇకపై ఎవరి ఇంటికి వెళ్ళినా పళ్ళు, స్వీట్స్, చాక్లెట్స్ తీసుకెళ్ళడం మానేసి పుస్తకాలు ఇవ్వడం మొదలుపెడితే బాగుంటుంది. స్వీట్స్ తిని మర్చిపోయే అవకాశం (షుగర్ వచ్చే అవకాశం కూడా లేకపోలేదు) ఉంది. కానీ పుస్తకం చదివి మర్చిపోయే అవకాశం లేదే, పైగా అదొక తీపి జ్ఞాపకం. కనుక దయచేసి పాటించమని మనవి.

వి.హర్షవర్ధన్

ఆగస్ట్ 2017 మిసిమి వారి సౌజన్యంతో

కవులు- కవిత్వం

“కవిత్వం” అంటే ఏమిటి? ఇది చాలా కష్టమైన ప్రశ్న. దీనికి సమాధానం చెప్పడం అంత సులువైన పనికాదు. మలయమారుతాన్ని (చల్ల గాలిని) నిర్వచించడం, మల్లెపూల పరిమళాన్ని నిర్వచించడం, మధురమైన సంగీతాన్ని నిర్వచించడం ఎంత కష్టమో, కవిత్వాన్ని నిర్వచించడం కూడా అంతే కష్టమైన పని. కవిత్వం అనిర్వచనీయమైన అమూర్త పదార్థం- అది ఒక అందమైన అనుభూతి! కవిత్వాన్ని నిర్వచించడం కన్నా, దానిని ఆస్వాదించి ఆనందించడం సులభం. తిలక్ చెప్పినట్టుగా “కవిత్వం బ్రహ్మపదార్థంలాంటిది. ఏ ఒక్క నిర్వచనానికీ లొంగదు. కవిత్వం మనసుకీ ఉద్రేకాలకీ సంబంధించినది. ఈ మనస్సునీ ఉద్రేకాలనీ కొలిచే సరియైన మానం ఇది వరకు లేదు; ఇక ముందు రాదు” అందుకే “James Reeves” అనే విమర్శకుడు ఇలా అన్నాడు: “కవిత్వాన్ని విని ఆనందించగలం కాని, ‘కవిత్వం ఈ విధంగా ఉంటుంది’ అని స్పష్టంగా నిర్వచించి చెప్పలేము. కవిత్వం అనుభూతి ప్రధానమైనది. ఆ అనుభూతిని పొందటం ఎలాగో వివరించి చెప్పడానికి ప్రయత్నిస్తే, కవిత్వం తన సొగసును కాస్తా కోల్పోతుంది. కవితా రహస్యం అనిర్వచనీయం.”

గుంటూరు శేషేంద్రశర్మగారి దృష్టిలో కవిత్వభాష కూడా మానవుని మనసులోని భావాల్ని, అనుభూతుల్ని, బాధల్ని చెప్పలేదు. సంగీతం చెప్పగలుగుతుంది. అందుకే ఒక కవిత్వంలో ఇలా అన్నారు.

“వెన్నెల త్రాగితేనే కాని/ వేణువులు ఏడుస్తున్న సాయంకాలాన్ని భరించలేను.

మనిషి చెప్పలేని వేదన/ వేణువు అనుభవిస్తుంది.

మాట ఈదలేని లోతుల్లో/ ముంచి వేయబడిన ఓడ మనిషి!”

(ఆధునిక మహాభారతము, జోత్స్నాపర్వము)

మానవుని మనసులోని భావాల్ని, అనుభూతుల్ని, బాధల్ని సంగీతం చెప్పగలదు అనడానికి, నేటి చలన చిత్రాలలోని నేపథ్యం సంగీతం ఉదాహరణగా నిలుస్తుంది. మనిషి గుండెలోతుల్లోని బాధల్ని సంగీతం ధ్వనింపజేస్తుందని మరొక చోట శేషేంద్ర స్పష్టం చేశారు. సంగీతంలో ఎంతో మానవబాధా ప్రకంపన దాగి ఉంటుందన్నారు.

“ఒక స్వరాన్ని ప్రసవించడానికి/ ఎన్ని మెలికలు తిరిగిపోతుందో/ ఒక తీగె!/ ఎంతవేదన అనుభవిస్తోందో ఒక వేణువు!/ మాకు తెలుసు

అసలు కవిత్వమంటే ఏమిటో దానిని సృష్టించే కవులకే సరిగ్గా తెలియదని నేను భావిస్తున్నాను. “కవిత్వాన్ని నిర్వచించి చెప్పండయ్యా కవులారా?” అని అడిగితే, వాళ్ళు మళ్ళీ కవిత్వమే చెబుతారు కాని, కవితా నిర్వచనం మాత్రం స్పష్టంగా చెప్పరు - ముఖ్యంగా మన ఆధునిక కవులు.

“కవిత్వం ఆత్మకళ” అన్నాడు భవభూతి అనే సంస్కృతకవి. “జీవుని వేదన” అన్నారు. మన విశ్వనాథవారు. “బాధ కవిత్వానికి పర్యాయ పదం” అన్నారు శ్రీశ్రీ. “ప్రపంచమొక పద్మవ్యాహం/కవిత్వమొక తీరని దాహం” అని కూడా అన్నారు. “ఖేయాసు ఎడారి లోపల ఒయాసిస్సు పొయిస్త్రీ” అన్నారు ఆరుద్ర.

బంగారాన్ని తయారుచేయడానికి Chemistry లో ఒక ప్రక్రియ ఉంది. దాని పేరు ‘alchemy’. దీనిని దృష్టిలో పెట్టుకొని తిలక్ ఇలా అన్నారు.

“కవిత్వం ఒక ఆల్కెమీ/ దాని రహస్యం కవికే తెలుసు/ కాళిదాసుకు తెలుసు/ పెద్దనకి తెలుసు / కృష్ణశాస్త్రికి తెలుసు/ శ్రీశీకి తెలుసు”

(అమృతం కురిసినరాత్రి, ‘నవత-కవిత’)

అంటే సువర్ణ నిర్మాణ రహస్యంవంటి కవిత్వ నిర్మాణ రహస్యం కవులకు మాత్రమే తెలుస్తుంది కాని, సామాన్య మానవులకు తెలియదు.

“కవిత్వంలో కొంత అస్పష్టత (obscurity) ఉంటుంది: ఉండి తీరాలి”- అని శేషేంద్రగారి అభిప్రాయం కాబోలు. అందుకే ఆయన “కవిత్వమంటే Newspaper report కాదు. కవిత్వం అరటి పండు ఒలిచి చేతిలో పెట్టినట్టుగా ఉండదు, ఉండకూడదు.” అని చెప్పతూ, భవభూతిలాగే “కవిత్వం ఒక ఆత్మకళ” అన్నారు.

తిలక్ శేషేంద్రలు కొన్నిచోట్ల కవిత్వాన్ని కొంత స్పష్టంగానే నిర్వచించారు. “కవిత్వం అంటే ఒక విశిష్టానుభూతిని కవి పాఠకుడికి సరఫరా చేసే శక్తి, అక్షరాల కూర్పు” అంటారు తిలక్. ఇది వచనంలో చెప్పిన నిర్వచనం. కాని శేషేంద్ర కవిత్వాన్ని కవిత్వంలోనే నిర్వచించారు.

“ఓ శేషన్! నాకు తెలుసు/ నీకు కవిత అంటే ఒక ద్రాక్ష ఒక ఉత్పేక్షా కలిపి/ తాపీగా లేని గుండెల్ని కాపీ కొట్టడం!”

(ఆధునిక మహాభారతము, మౌక్తికపర్వము)

ఇక్కడ “ద్రాక్ష” అంటే- “కవిత్వం రసవంతంగా ఉండాలి” అని అర్థం. “ఉత్పేక్ష” అంటే “కవిత్వం అలంకారయుతంగా ఉండాలి” అని అర్థం. “తాపీగాలేని గుండెల్ని కాపీ కొట్టడం” అంటే- “మానవుల బాధల్ని కవిత్వం ప్రతిబింబించాలి” అని అర్థం. శ్రీశ్రీగారు తన మహాప్రస్థాన కావ్యంలో “ఋక్కులు” అనే కవితలో కవిత్వాన్ని గురించి, కవితా వస్తువును గురించి, కవి చూపును గురించి చక్కగా చెప్పారు:

“రాట్టెముక్కా- అరటి తొక్కా- బల్ల చెక్కా నీ వేపే చూస్తూ ఉంటాయి / తమ లోతును- కనుక్కోమంటాయి!”

ఇలాగ వస్తువులలోని “లోతు”ను కనుక్కోగలిగిన శక్తిగలవాడు మాత్రమే కవి అవుతాడు- అని శ్రీశ్రీగారి భావం. వస్తువులలోని ఈ “లోతు”నే “ఇంద్రజాలం” అన్నారు శేషేంద్ర. వస్తువులలోని ఇంద్రజాలాన్ని తన కళ్ళతో చూడగలవాడు మాత్రమే కవి. ఇలా ఇంద్రజాలాన్ని కాకుండా కేవలం వస్తువులను మాత్రమే చూచేవాడు సామాన్యమానవుడు- అని శేషేంద్రగారి అభిప్రాయం:-

“మనుషులంతా ఒకటే కావచ్చు / కాని నేత్రాలన్నీ ఒకటేకావు / అన్ని నేత్రాలకూ కనిపిస్తుంది వస్తుజాలం కాని కొన్నింటికే కనిపిస్తుంది / వాటిలో కవిత్వమనే ఇంద్రజాలం!”

(ఆధునిక మహాభారతము, ఆద్యపర్వము)

ఉదా: రాత్రంతా వాన కురిసింది. తెల్లవారి వెలిసింది. సూర్యోదయమవుతోంది. భూమిలోనుండి చిన్న మొలక మొలుస్తోంది. ఆ దృశ్యంలోని ఇంద్రజాలాన్ని శేషేంద్ర చూశారు. ఆ ఇంద్రజాలాన్ని ఎంతో అందంగా ప్రదర్శిస్తున్నారు. మనల్ని మెస్మరైజ్ చేస్తున్నారు. చూడండి:-

“వర్షం వెళ్ళిపోయింది / మబ్బుల రథాలెక్కి

నాగలి బుజాన వేసుకుని / వస్తున్నాడు సూర్యుడు

కొండల శిఖరాలెక్కి / జలదానం చేసిన మేఘాలకి
జోహార్లు చెప్పాయి చరాచరాలు. / భూమిలో ఉన్న చిన్నారి
గింజ / మెడ బయటపెట్టి / మొదట వచ్చిన రెండాకుల్ని
చేతులుగా జోడించింది కృతజ్ఞతతో.....!”

(ఆధునిక మహాభారతము, సూర్యపర్వము)

కవి, వస్తువులలోని ఇంద్రజాలాన్ని ఎలాగ కనుక్కుంటాడు? అంటే- తన ప్రజంవంటి కళ్ళతో కనుక్కుంటాడు. తెల్లని కిరణం ప్రజం గుండా ప్రసరిస్తే, అది ఏడు రంగులుగా మారిపోతుంది. వస్తువు తెల్లని కిరణం వంటిది. (నిజానికి, తెల్లని సూర్యకిరణం వస్తువు మీద పడినప్పుడే ఆ వస్తువు మన కళ్ళకు కనబడుతుంది. చీకటిలో వస్తువు కనబడదు.) ఆ కిరణం, ప్రజం వంటి కవి కళ్ళల్లోపడి, ఏడు రంగుల హరివిల్లులాగ అతనికి దర్శనమిస్తుంది. తాను చూచిన ఆ రంగుల హరివిల్లును కవి అలంకారాలు సృష్టించి వర్ణించి మనకు చెబుతాడు. అది కవిత్వమవుతుంది. అది అజ్ఞానంలో ఉన్న మానవులకు వెలుగునిస్తుంది. అందుకే శేషేంద్ర ఇలా అన్నారు. “కవిత్వం ఒక మెస్మరిజం / కవి కన్ను ఒక ప్రజం!

నేను సృష్టించిన అలంకారం / నీ అంధకారానికి దీపం!”

(ఆధునిక మహాభారతము, ఆద్యపర్వము)

ఆదికవి వాల్మీకి రచించిన రామాయణం-అరణ్యకాండలో, మాయలేడి ద్వారా రాముని మోసగించిన రావణుడు, పర్ణశాలలో ఉన్న సీతాదేవిని ఎత్తుకుపోతున్నాడు. అప్పుడు అక్కడి ప్రకృతిని వర్ణించాడు వాల్మీకి. ఆ అడవిలో చెట్లున్నాయి. కొండలున్నాయి. వాటి వైపు చూచాడు వాల్మీకి. మామూలుగా మనలా చూడలేదు; వాటి “లోతు” ను చూచాడు; తన “ప్రిజమ్ కళ్ళ”తో వాటిలోని హరివిల్లును చూచాడు. అంతర్దృష్టితో తాను కనుగొన్న రహస్యాన్ని మన ఎదుట “ఇంద్రజాలం” చేసి ప్రదర్శిస్తున్నాడు. మన మనోనేత్రంతో ఆ ఇంద్రజాలాన్ని చూచి మనం “ఆహా!” అని ఆనందిస్తున్నాం. అడవి చెట్లలోను, కొండలలోను వాల్మీకి తన అంతర్ దృష్టితో మానవులను దర్శించాడు. ఆ స్థావరాలకు మానవత్వారోపణ చేశాడు. అడవి చెట్లలో సీతాదేవికి అభయం ఇస్తున్న మానవులను, కొండలలో ఆమెకోసం దుఃఖిస్తున్న మానవులను చూశాడు వాల్మీకి.

రావణుడు సీతాదేవిని తన రథంలో కూర్చోబెట్టుకొని, ఒక్కసారిగా పైకి ఎగిరి పోయాడు. ఆ వేగానికి పెద్దగాలి వీచింది. ఆ గాలికి అడవి చెట్లు కదిలాయి. చెట్లమీది పక్షులు కూతలు పెడుతూ ఎగిరిపోయాయి. అప్పుడు ఆ చెట్ల కదలిక ఎలా ఉన్నదంటే-పక్షి కూతలు అనే మధుర ధ్వనులతో, శాఖాగ్రాలు (కొమ్మల కొనలు) అనే చేతులతో “భయపడవద్దు” అని సీతాదేవికి అభయం ఇస్తున్నట్టుగా ఉంది.

కవిత్వమనే ఈ ఇంద్రజాలం లేదా లోతు ఎక్కడ ఉంటుంది? ఏ యే వస్తువులలో ఉంటుంది? - అని ప్రశ్నిస్తే, భగవంతుని సమస్త సృష్టిలోనూ ఉంటుంది. - అనేది సమాధానం. అందువల్లనే శ్రీశ్రీ ఇలా అన్నారు: “కుక్కపిల్లా- అగ్గిపుల్లా- సబ్బుబిళ్ళా / హీనంగా చూడకు దేన్ని / కవితామయమేనోయ్ అన్నీ!”

(మహాప్రస్థానం, ఋక్కులు)

అందువల్లనే ప్రసిద్ధ కథానికా రచయిత రాచకొండ విశ్వనాథశాస్త్రిగారు ఈ కవితలోని ఒక్కొక్క పదాన్ని వస్తువుగా స్వీకరించి ఒక్కొక్క కథ వ్రాశారు. “మానవజీవితానికి ఎన్నో ముఖాలు ఉంటాయి. అవన్నీ కూడా కవితా వస్తువులే!” అన్నాడు ప్రసిద్ధ ఆంగ్ల సాహిత్య విమర్శకుడు William Hazlitt. భయం, ఆశ, ప్రేమ, ద్వేషం, తిరస్కారం, ఈర్ష్య (అసూయ), పశ్చాత్తాపం, మెచ్చుకోలు, ఆశ్చర్యం, దయ, నిరాశ, ఉన్మాదం- మొదలైనవన్నీ కవితా వస్తువులే అన్నాడు. కవిత్వం మన అంతరాంతరాలలో ఉండే ఒక లలితమైన అణువు.

ఇది మొత్తం వ్యక్తిత్వాన్ని వికసంపజేస్తుంది. అపూర్వమైనదిగా చేస్తుంది; పవిత్రమైనదిగా చేస్తుంది; ఉన్నతమైనదిగా చేస్తుంది; కవిత్వం లేకపోతే మానవజీవితం పశుప్రాయమైపోతుంది. మానవుడు ఒక కవిత్వ జంతువు. “Man is a poetical animal” అని కూడా వివరణ ఇచ్చాడు ఆ విమర్శకుడు.

కవిత్వం అల్లడం దైవదత్తమైన ఒక మహత్తరశక్తి. కవి తన ప్రిజమ్ వంటి కళ్ళతో వస్తువుల లోతుల్ని కనుక్కుంటాడు. శ్రోతల మనోనేత్రాల ముందు ఇంద్రధనుస్సులు సృష్టిస్తాడు; ఇంద్రజాలం చేస్తాడు. శ్రోతలందరినీ పి.సి. సర్కార్ (జూనియర్) లాగా మెస్మరైజ్ చేసి పారేస్తాడు. అందరూ ఆశ్చర్య చకితులై తన్మయీభూతులై “ఆహా! ఓహో!” అని మెచ్చుకుంటూ తలలూపుతారు. ఆ కవిత్వాన్ని మళ్ళీ మళ్ళీ వినాలని లేదా చదవాలనీ ఉవ్విళ్ళూరుతూ ఉంటారు. పద్యం ఒక విధమైన ఆనంద పరవశత్వపు మత్తు ఇవ్వాలి. వసంతంలో కోకిలపాటలా మనల్ని తన్మయీభూతుల్ని చేయాలి.

ప్రాచీన కవుల కవితా దృక్పథాలు:

తెలుగులో మొదటి కవి నన్నయగారు “సారమతిన్ కవీంద్రులు....” అనే పద్యంలో తన కవిత్వంలో “ప్రసన్నకథాకలితార్థ యుక్తి” (ప్రసన్నమైన కథతో కూడిన అర్థములుగల మాటలు), “అక్షర రమ్యత” (శబ్దాలంకారముల, సొగసు), “నానా రుచిరార్థ సూక్తులు” (రకరకముల, మనోజ్ఞమైన అర్థములతో కూడిన, చక్కగ చెప్పబడిన మాటలు) ఉంటాయని చెప్పుకున్నారు. అంటే మంచి కవిత్వంలో ఈ మూడు గుణాలూ ఉండాలని ఆయన భావనగా ధ్వనిస్తోంది. కవిత్వం ఎలా ఉండాలి? అంటే “వీరుడు విడిచిన బాణంగా ఉండాలి” అన్నాడు. - “త్రివిక్రమ భట్టు” అనే సంస్కృత కవి, తన “నలచంపూ” కావ్యంలో. దీనిని చక్కగా వివరించాడు కూడా. ఒక కవి అల్లిన కవిత్వం, ఒక ధనుర్ధారియైన వీరుడు వదిలిన బాణం ఎదుటివారి గుండెల్లో ప్రవేశించి, వారిని తల ఊపింపజేయాలి. అలా కాకపోతే ఆ కవిది కవిత్వమూ కాదు; ఆ వీరునిది బాణమూ కాదు!

మొల్ల (కుమ్మర మొల్ల) తన రామాయణ కావ్యపీఠికలో కవిత్వాన్ని గురించి తనకుగల అభిప్రాయాలను ఈ విధంగా తెలియజేసింది. “తేనె నాలుకకు సోకినవెంటనే నోరంతా తీయగా అయినట్లుగా పద్యం వినీ వినడంతోనే అర్థమంతా స్ఫుటంగా తెలిసేలాగా కాకుండా, గూఢ శబ్దాలతో, నిఘంటువులు చూస్తేనేకాని అర్థంకాని మారుమూల పదాలతో వ్రాసిన కావ్యం, మూగ చెవిటివారు కలిసి ముచ్చటలాడు కుంటున్నట్లుగా ఉంటుంది.”- అని మొల్ల నిర్మోహమాటంగా తేల్చిచెప్పింది.

క. “కందువ మాటలు, సామెతలు

లందముగాఁ గూర్చి చెప్ప, నది తెలుగునకుం

బొందై, రుచియై, వీనుల

విందై, మఱి కానుపించు విబుధుల మదికిన్”

“నుడికారంతో కూడిన చమత్కారమైన మాటలు (కందువమాటలు), సామాన్యాన్ని చెప్పే చిన్నచిన్న వాక్యాలు (సామెతలు)- వీటిని అందంగా కూర్చి కవిత్వం చెపితే, అది తెలుగు భాషకు చక్కగా అమరి, రుచివంతంగా, వీనుల విందుగా ఉండి, పండితుల మనస్సులకు ఎక్కుతుంది” అని చెప్పింది.

సంకుసాల నృసింహకవి తన “కవికర్ణరసాయనం” అనే ప్రబంధంలో “ఏది నిజమైన కవిత్వం?” అనే ప్రశ్నకు సమాధానం చెప్పాడు. “మామూలు తాటాకులమీద వ్రాసింది కవిత్వం కాదు. ఏ కవిత్వం ప్రజల నాల్గలనే తాటాకులుగా చేసికొని వ్రాయబడుతుందో ఆ కవిత్వమే నిజమైన కవిత్వం!” అన్నాడు. “మాటలను ముత్యాలదండలను కూర్చినట్లు ఏర్చికూర్చి కట్టాలి. పదాలకు అన్యోన్యమైత్రి ఉండాలి. పొసగాలి.

దీన్ని 'శయ్య' అంటారు. సత్కవి శబ్దాలను వాడేటప్పుడు వాటి వాచ్య, లక్ష్య, వ్యంగ్యార్థాలను చక్కగా తెలిసికొని, దోషాలు లేకుండా ప్రయోగించాలి. రసభావానికి తగ్గ 'రీతి' అమర్చాలి. రసభావమంటే, పఠితకు కవి పలుకుల వలన కలిగే ఆహ్లాదకరమైన భావావేశం. వీటన్నింటి కంటే ముఖ్యం- కవిత్వంలో ప్రాణం పోయాలి. కావ్యం శరీరమైతే, దాని ఆత్మ ధ్వని. ఆ ధ్వనియే కావ్యానికి ప్రాణం - అని ఆనంద వర్ధనాచార్యులు నిర్ణయించాడు.

ఇక, ఆధునిక కవి దృష్టిలో కవిత్వం ఎలా ఉండాలి? అనే దానికి శేషేంద్ర ఇలా చెప్పారు:-

“ఒక అందమైన పొయెం అంటే- / దానికి ఒక గుండె ఉండాలి / అది కన్నీళ్ళు కార్చాలి / క్రోధాగ్నులు పుక్కిలింపాలి / పీడితుల పక్షం అవలంబించాలి / మనిషి ఋణం తీర్చుకోవాలి / కాలపు బరువుల్ని మోయాలి. / బ్రతకడానికి పద్యం / ఒక కోట బురుజు కావాలి! / పద్యం మనిషి విజయానికి / ఒక జెండా అయ్యే ఎగరాలి!!”

(ఆధునిక మహాభారతము, ఆద్యీపర్వము)

కవిత్వమంటే వర్ణన అనీ, కవి అంటే వర్ణించడంలో నేర్పరియైనవాడనీ తెలుసుకున్నాం. వర్ణనలో “వర్ణం” అనే పదముంది. “వర్ణం” అనే పదానికి ‘అక్షరం’ అనీ, ‘రంగు’ అనీ రెండర్థాలున్నాయి. కవి అక్షరాలతో వర్ణిస్తాడు; చిత్రకారుడు రంగులతో చిత్రిస్తాడు. అందువల్ల ‘వర్ణన’ అంటే ‘చిత్రణ’ అని అర్థం. కాబట్టి కవి అంటే ‘చిత్రించేవాడు’ అని కూడా చెప్పవచ్చును. అంటే కవి కూడా చిత్రకారుని వంటివాడే! చిత్రకారుడు రంగులతో చిత్రిస్తే, కవి అక్షరాలతో శబ్దాలను కూర్చి ఆ శబ్దాలతో చిత్రిస్తాడు. కవి సృష్టించిన కవిత, చిత్రకారుడు సృష్టించిన చిత్రపటం రెండూ ఒక్కటే అన్నమాట. చిత్రపటంలోని చిత్రణ మన బాహ్యనేత్రానికి కనబడుతుంది. కవితలోని చిత్రణ మన మనోనేత్రానికి కనబడుతుంది. “చిత్రపటం అంటే నిశ్శబ్ద కవిత; కవిత అంటే మాటలాడే చిత్రపటం”-“ A painting is a silent poem and a poem is a talking picture!” అన్నాడు ఒక విమర్శకుడు. దీనినే మన అడవి బాపిరాజుగారు ఎంతో అందంగా చెప్పాడు:

“ఎవని మాటలు బొమ్మలో అతడు కవి!

ఎవని బొమ్మలు మాటలో అతడు చిత్రకారుడు!”

ఈ విధంగా మన మనోనేత్రానికి గోచరించే కవి చిత్రణను “పదచిత్రం/శబ్ద చిత్రం/ భావచిత్రం” అని పిలుస్తారు. ఈ వర్ణన లేదా చిత్రణ కవి ఎలా చేస్తాడు? అలంకారయుతంగా చేస్తాడు! రసాత్మకమైన వాక్యాలతో చేస్తాడు! ధ్వనిగర్భితంగా ప్రతీకలతో చేస్తాడు! రమణీయార్థప్రతిపాదకమైన శబ్దాలతో చేస్తాడు! అత్యద్భుతమైన తన భావనాశక్తితో చేస్తాడు!!- ఇలా ఐదు రకాలుగా చేస్తాడు.

కాబట్టి కవిత్వంలో 1. వర్ణన(చిత్రణ) 2. అలంకారము 3. రసము 4. ధ్వని లేక ప్రతీక 5. రమణీయార్థం 6. భావనాశక్తి- అనే ఆరు ప్రధానాంశాలు ఉంటాయని నిశ్చయంగా చెప్పవచ్చును. నిజానికి ఈ అంశాలన్నీ విడివిడిగా ఉండవు. అన్నీ కలిసే ఉంటాయి. అన్నీ కలిస్తేనే ఉత్తమ కవిత్వం. వీటివల్ల రమణీయార్థంవల్ల భావనాశక్తివల్ల కవితావైభవం పరాకాష్ఠకు చేరుకుంటుంది!

ప్రొ.టి.వి. సుబ్బారావు

డిసెంబర్ 2017 మిసిమి వారి సౌజన్యంతో

కథానాయకుడుతో కార్యనిర్వహణ

ప్రపంచ బ్యాంకు నుంచి తిరిగి వచ్చి, 1983 అక్టోబర్ లో నేను ఆంధ్రప్రదేశ్ ప్రభుత్వంలో ప్లానింగ్ శాఖ కార్యదర్శిగా పని మొదలుపెట్టాను. నాటినుంచే ముఖ్యమంత్రి ఎన్టీ రామారావుగారితో నా పరిచయం మొదలైంది. కోరి ప్రపంచ బ్యాంకు నుంచి నన్ను రప్పించింది తానే కనుక నేనాయనకు వీర విధేయంగా ఉండాలన్నది ఎన్టీఆర్ అభిలాష. అంతగా పట్టుబట్టి నన్ను రప్పించడం ఎందుకు? 1977 మొదలుకొని నేను మన దేశంలో లేను కనుక, ఇక్కడి కాంగ్రెస్ వర్గాల ప్రభావం నా మీద ఉండే అవకాశం లేదు. రెండోది- ఎన్టీఆర్ కు సన్నిహితులైన డాక్టర్ నాయుడమ్మ నా గురించి మంచి మాటలు చెప్పి ఉండవచ్చు. ఇక మూడో కారణం- నేను ప్రపంచ బ్యాంకులో పనిచేసి, మాతృభూమికి వచ్చాననే గ్లామర్. వీటివల్ల నేను ఎన్టీఆర్ తో సన్నిహితంగా పనిచేసే వీలు కలిగింది. ఈ ప్రత్యేక బంధం అంతే ప్రత్యేకంగా ఎక్కువ కాలం నడవలేదనుకోండి. అది వేరే విషయం. ఎందుకో అది కూడా చెబుతాను.

నేను అద్భుతమైన వ్యక్తిని కదండీ: ఎలా చూసినా తానొక అద్భుతమైన హీరోననీ, హీరో అనే ఏముంది, అసలు తాను కారణ జన్మడినని ఎన్టీఆర్ మనస్ఫూర్తిగా నమ్మేవారు. మేం పనిచెయ్యడం మొదలుపెట్టిన ఓ రెండేళ్ళ తర్వాత ఒకరోజు మేమిద్దరమే ఉన్నప్పుడు ఆయన అకస్మాత్తుగా నన్నో ప్రశ్న వేశారు. 'వేణుగోపాలరెడ్డిగారూ, నేను చాలా గొప్ప వ్యక్తినికదండీ?' 'ఎందుకలా అనుకుంటున్నారు సర్?' నేను నటుడిగా, కథానాయకుడిగా ఎన్నో సినిమాల్లో చేశాను. విజయవంతమైన, తిరుగులేని హీరోని. ఎంతో డబ్బు సంపాదించేవాణ్ణి. కానీ అవన్నీ వదిలేసి ప్రజలకు సేవ చెయ్యడానికే రాజకీయాల్లోకి వచ్చాను. నేనెంతో త్యాగం చేశాను కదండీ..."

'సర్, స్వాతంత్ర్య ఉద్యమ దినాల్లో ఎంతోమంది తమ సమస్తాన్నీ త్యాగం చేశారు కదా...' 'కాని నేను సొంతంగా పార్టీని ప్రారంభించి, తొమ్మిది నెలల్లో అధికారాన్ని చేజిక్కించుకున్నాను. చరిత్రలో ఇలాంటి అద్భుతం జరిగిందా చెప్పండి?' 'సర్ నాకైతే తెలియదు. లేదేమోనండి'. 'కేంద్ర ప్రభుత్వం నన్ను నాశనం చెయ్యాలని కంకణం కట్టుకుంది. నన్ను ఇబ్బందులపాల్టేయడానికి ఇన్ కమ్ టాక్స్ డిపార్ట్ మెంట్ ను కూడా ప్రయోగించింది. ఆఖరుకు న్యాయస్థానాలను కూడా ప్రభావితం చేస్తోంది. అయినా నేను ముఖ్యమంత్రిగా కొనసాగుతున్నాను. ప్రజలు నన్నెంతగానో అభిమానిస్తున్నారు. నాకు బ్రహ్మరథం పడుతున్నారు. నేను గొప్పవాణ్ణా కాదా చెప్పండి?' 'సర్, మీరు అన్ని రకాలుగా విజయవంతమైన వ్యక్తి. అందువల్ల గొప్ప గొప్పవాళ్ళే... చాలా జాగ్రత్తగా మాటలు పేర్చి నేనిచ్చిన ఈ సమాధానంతో ఆయన సంతృప్తి చెందలేదు.

'కేంద్ర ప్రభుత్వం ఆఖరుకు గవర్నర్ ని కూడా నా మీదకు ఉసిగొలిపింది. మా ఎమ్మెల్యేల్లో ఇబ్బందులు సృష్టించి, ముఖ్యమంత్రిగా నన్ను తప్పించి, మరొకర్ని పెట్టి నా అడ్డు తొలగించుకోవాలనుకున్నారు. అప్పుడు కూడా నేను వీరోచితంగా పోరాడాను. తిరిగి నేనే అధికార పీఠానికి వచ్చాను. తల వంచి నన్ను ఈ పీఠంపై కూర్చోబెట్టక తప్పలేదు ఆ రాక్షసికి! ఇలాంటిది ఎక్కడా ఎప్పుడూ జరిగి ఉండదు...' అని గట్టిగా చెప్పారు. 'సర్, మీరెంత గొప్పవాళ్ళో నాకిప్పుడు అర్థమైంది.... నిస్సందేహంగా మీరు చాలా గొప్ప వ్యక్తి సార్....' అన్నాను.

ఎన్టీఆర్ గారికి తనపై తనకున్న గొప్ప అభిప్రాయం ఈ సంభాషణతో తేటతెల్లమైంది నాకు. ప్రశంసపట్ల ఆయనకున్న ఇష్టం కూడా నాకు అర్థమైంది. ఎప్పుడైనా తాను ప్రత్యేకంగా కనిపించాలని ఉండేదాయనకు. చీరలాగా అనిపించే పట్టుబట్టలు కట్టుకునేవారు కొన్నాళ్ళు, మరి కొన్నాళ్ళు కాషాయం ధరించారు,

ఇంకొన్నాళ్ళు స్వామి వివేకానందలాగా వస్త్రధారణ చేసేవారు. ఏది చేసినా ఆయనకున్న జనాకర్షణ మాత్రం తిరుగులేనిది! ఒకరోజు తన చేతి రాతను చూపించి, నా అభిప్రాయం అడిగారు ఎన్టీఆర్. చాలా బాగుందన్నాను నేను. ఆ తర్వాత ఎర్రసిరాతో తెలుగు, ఇంగ్లీషుల్లో రాసి, ‘ముత్యాల కోవలా ఉంది కదండీ....’ అనడిగారు. అవునని చెప్పక తప్పలేదు నాకు.

పరమ శివుణ్ణి వంటివాణ్ణి!

ఎన్టీఆర్ తో సన్నిహితంగా పనిచేస్తున్నప్పుడు ఆయన స్వభావం, లక్షణాలను గమనించే వీలు కలిగింది నాకు. ముఖ్యంగా ఏదైనా మాట్లాడుతున్నప్పుడు, ఆయన నటిస్తున్నారో లేక నిజంగానే చెబుతున్నారో - ఎదుటివారికి అర్థమయ్యేది కాదు. నాకేమనిపిస్తుందంటే - ఆయనకే అది తెలిసేది కాదని! ఒక్కోసారి, ఆఫీసు గదిలో ఇద్దరు ముగ్గురు అధికారులే ఉన్నప్పుడు కూడా వేలమందిని ఉద్దేశించి బహిరంగ సభలో ప్రసంగిస్తున్నట్లు హెచ్చు స్వరంతో మాట్లాడేవారు, రకరకాల హావభావాలను ప్రదర్శించేవారు! వ్యక్తిగతంగాగాని, వృత్తిరీత్యాగాని చాలా క్రమశిక్షణతో ఉండే మనిషాయన. కొందరు ఆయన్ని స్థిరమైన అభిప్రాయాలున్న వ్యక్తి అనుకుంటే, మరికొందరు మొండిపట్టు మనిషి అనుకునేవారు. సమస్యలకు తక్షణమే పరిష్కారం చూపించాలనుకునేవారు తప్ప, వాటిని లోతుగా అధ్యయనం చేసే దృష్టి ఆయనలో ఉండేది కాదు. తెలివితేటలు, జ్ఞానమంటే మాత్రం ఆయనకు అపారమైన గౌరవం ఉండేది. ఎంత దగ్గరవాళ్ళైనా, ఆయన నెక్స్ట్ స్టెప్ ఏమిటో ఊహించడం అసాధ్యంగా ఉండేది. కాని దేనిమీదైనా ఒక నిర్ణయం తీసుకున్నారంటే ఇక దానిమీద గట్టిగా నిలబడేవారు. ఎన్ని ఇబ్బందులొచ్చిన భరించేవారే తప్ప వెనకడుగు వెయ్యడం అనేదే లేదు. ఒక సందర్భంలో నేను సలహానివ్వాలి వచ్చింది. ‘ఇలా చేస్తే బాగుంటుందండి. కాని తర్వాత రాజకీయంగా ఇబ్బందులు రావచ్చు....’ అని ముందే చెప్పాను. దానికాయన ‘రెడ్డిగారూ, నా నిర్ణయాల వల్ల పర్యవసానాల్ని నేను ధైర్యంగా ఎదుర్కొంటాను. నేను పరమశివుడి వంటివాణ్ణి. గరళాన్ని గళంలో దాచుకోగలను!’ అన్నారు. గంభీరంగా!

పిండి వాడిది, అట్టు మనది:

ఒకసారి ఇద్దరు ముగ్గురు అధికారులం ఉదయాన్నే ఆయన ఇంటికి వెళ్ళాం. వాళ్ళింట్లో నిత్యం బ్రేక్ ఫాస్ట్ లో పెసరట్లు ఉండాల్సిందే. మేం భోజనాల బల్ల దగ్గర కూర్చున్నాం. ఏవేవో పెట్టారు కాని పెసరట్లు రాలేదు. ఎన్టీఆర్ వంటవాణ్ణి పిలిచి ‘పెసరట్లు పెట్టు...’ అన్నారు. వాడు చేతులు నలుపుకుంటూ ‘అయిపోయాయి సార్...’ అన్నాడు నెమ్మదిగా. మళ్ళీ వాడే ‘మనింటి పక్కనున్న అన్నపూర్ణ హోటల్ నుంచి తెప్పించి పెట్టమంటారా సార్.....’ అని అడిగాడు ఆయన్ని. అయితే, ఆయనకు చాలా కోపం వచ్చేసింది. ‘మన ఇంటికి వచ్చిన అతిథులకు హోటలు నుంచి తెప్పించిన ఆహారాన్ని పెట్టడం ఏమిటి? రాత్, వీల్లేదు...’ అన్నారు గట్టిగా. వంటవాడు వెనుతిరగబోతుంటే, ‘హోటల్ నుంచి పెసరట్లు పిండి తీసుకురా. అట్లు మాత్రం మన వంటింట్లోనే తయారు చెయ్యి...’ అన్నారు. మేమంతా ఒకరి మొహాలొకరు చూసుకున్నాం!

ఎన్టీఆర్ అధికారులను చాలా వేకువనే సమావేశాలకు పిలిచేవారు. అది నచ్చక కొందరు అధికారులు ఇబ్బంది పడుతున్నారని ఆయన దృష్టికి వచ్చింది. ఒక విస్తృత స్థాయి సమావేశంలో ఆయన దానిమీద స్పందించారు. ‘మేం తెల్లవారుతూనే సమావేశాలకు పిలవడంవల్ల కొందరు అధికారులు ఇబ్బంది పడుతున్నారని మాకు తెలిసింది. కాని ఇదే అధికారులు కొంతమంది ముఖ్యమంత్రులు అర్ధరాత్రి వరకూ సమావేశాలు నిర్వహించినా ఉండేవారు. అలాగే ముఖ్యమంత్రి పిలిచేవరకూ ఆయన ఆఫీసు బయటే ఎన్ని గంటలైనా వేచి ఉండేవారు. మరి మేం అలాకాదే? పిలిచిన సమయానికే సిద్ధంగా ఉంటాం. ఎవర్నీ ఎదురు చూసేలా చెయ్యం. ఎంతో ఆదరంగా ఉదయాన్నే నాతోపాటే బ్రేక్ ఫాస్ట్ కూడా పెట్టిస్తాం. మరి వారి సమస్య ఏమిటో మాకు అర్థం కావటంలేదు!’

నచ్చని వ్యవస్థ మారాల్సిందే:

ఎన్టీఆర్ పనితీరు చాలా వినూత్నంగా, విలక్షణంగా ఉండేది. దానికి ముఖ్యకారణం ఏమిటో ఆయనే ఒకసారి నాతో చెప్పారు. 'రెడ్డిగారూ, నేను డిగ్రీ పూర్తి చేసిన తర్వాత సబ్-రిజిస్ట్రార్ ఆఫీస్ లో క్లర్క్ గా చేరాను. రోజూ ఆఫీస్ కు మేం కోటు వేసుకొని వెళ్ళేవాళ్ళం. సీట్లో కూర్చోబోయే ముందు ఆ కోటు తీసి కూర్చోకి వెనుకవైపు తగిలించేవాళ్ళం. సాయంత్రం ఇళ్ళకు బయలుదేరబోయే ముందు ప్యూన్ వచ్చి ఆ రోజు వచ్చిన లంచాల డబ్బును ఎవరికెంత రావాలో అంత వాళ్ళవాళ్ళ కోటు జేబుల్లో పెట్టేసేవాడు. అందరూ ఏమీ ఎరగనట్టు ఇంటికెళ్ళిపోయేవారు. నాకు మాత్రం ఆ పద్ధతి ఏమాత్రం రుచించలేదు. నా మనసుకు చాలా కష్టంగా అనిపించేది. అందుకే ఆ ఉద్యోగాన్ని వదిలేశాను. అదృష్టం బాగుండి, దేవుడు చల్లగా చూశాడు-నేను సినిమాల్లో రాణించాను.' అంటూ చెప్పుకొచ్చారు.

తొలి రోజుల్లో అలాంటి అనుభవంవల్ల ఆయన అధికారులంటే లంచగొండులనే నిర్ణయానికి వచ్చారు! అదీగాక ముఖ్యంగా ఇన్ కమ్ టాక్స్ డిపార్ట్ మెంట్ తనను వేధించిందని ఆయన భావన. దాంతో ప్రభుత్వంతో పనంటే తలనొప్పి అనే భావన ఆయనలో స్థిరపడిపోయింది. ఇక్కడో విశేషం చెప్పుకోవాలి. ఎవరైనా సరే, ప్రభుత్వ వ్యవస్థ, యంత్రాంగం నచ్చనప్పుడు ప్రైవేట్ రంగం మీద ఆధారపడతారు. అయితే ఎన్టీఆర్ గారికి ప్రభుత్వ ఉద్యోగుల పనితీరుపట్ల ఎంత అపనమ్మకం ఉన్నా వారిని కాదని ప్రైవేట్ రంగానికి పెద్దపీట వేయలేదు. ప్రభుత్వ వ్యవస్థలో మార్పు రావాలి, ప్రభుత్వం ద్వారానే సామాన్యులకు మేలు చేయాలి అని గట్టిగా కోరుకునేవారు. తాను ఈ వ్యవస్థలో భాగమని ఎన్.టి. రామారావు గారు అనుకునేవారు కాదు. అందువల్ల ఉన్న అధికారులు, ఇతర ఉద్యోగులు తనకు విశ్వసనీయంగా ఉంటారని కూడా ఆయన భావించేవారు కాదు. అప్పటికి ఉన్న వ్యవస్థను సమూలంగా మారిస్తే తప్ప తనకు పట్టు చిక్కదని, అవి బాగా పనిచెయ్యవన్న అభిప్రాయానికి వచ్చేవారు.

అనుకున్నది సాధించిన మండలాధీశుడు:

అప్పట్లో పరిపాలనాపరమైన అంశాల్లో రెవిన్యూకు తాలూకా, అభివృద్ధిపరమైన అంశాలకు బ్లాకులు ప్రాథమిక యూనిట్లుగా ఉండేవి. గ్రామీణ ప్రాంతాలలో అవి రెండూ ఒకటేనని అనుకునేవారు సామాన్యులు. తాలూకాలు బ్రిటిష్ కాలం నుంచి ఉంటే, బ్లాకులు 1950, 60ల నుంచి ఉన్నాయి. ఆ తర్వాత ముప్పైవేళ్ళలో జనాభా పెరిగింది, వాళ్ళ అవసరాలు పెరిగాయి. కాని అవే తాలూకాలు, బ్లాకులు ఉండటంవల్ల ప్రభుత్వ కార్యాలయాలు ప్రజలకు అందుబాటులో ఉండేవి కావు. ఎన్టీఆర్ ఒక్కో తాలూకా లేదా బ్లాకునూ 3,4 భాగాలుగా విడగొట్టాలనుకున్నారు. ప్రజలకు ప్రభుత్వాన్ని చేరువ చెయ్యాలనేది ఆయన లక్ష్యం. ఐదో పంచవర్ష ప్రణాళికలో భాగంగా ఏరియా ప్లానింగ్ అప్రోచ్ మీద నేనో పేపర్ రాసి ఉండటంతో ఆ విషయం మీద తన ఆలోచనలను నాతో పంచుకున్నారు ఎన్టీఆర్.

అప్పటి వరకు శాస్త్రీయంగా జరిగిన అధ్యయనాలను, వాటి సూత్రాలను అన్వయించి ఈ విభజన చేస్తే బాగుంటుందని నేననుకున్నాను. తాలూకాలను మండలాలగా విభజించడంలో ఆయన అనుకున్నట్లు అధికార వికేంద్రీకరణ జరుగుతుంది, ప్రజలకు పనులు సులువుగా జరుగుతాయి. అలాగే గ్రామ స్థాయిలో ప్రజలెన్నుకున్న ప్రతినిధులుండటమూ మంచిదే. కాని భౌగోళికంగా సరిహద్దులు మారిపోవడంవలన రాజకీయంగా ఆయన పార్టీ అన్ని స్థానాలనూ చేజిక్కించుకునే అవకాశం ఉండకపోవచ్చు. మొత్తంమీద అన్ని అంశాలనూ సునిశితంగా విశ్లేషించి శాస్త్రీయంగా విభజన చెయ్యడమొక్కటే మార్గం. ఆ విషయాన్నే ఆయనకు చెప్పాను. రాజకీయంగా తమ పార్టీకి కలిసి రాకపోయినా పర్లేదు, ఎంత రిస్కయినా పూర్వపు వ్యవస్థ మారితేరాలన్నదే తన అభిమతమని ఎన్టీఆర్ తేల్చి చెప్పారు.

మొత్తం సమాచారం, మ్యాపులు, కంప్యూటర్ల విశ్లేషణ, జిల్లాస్థాయి అధికారులతో సమావేశాలు... దేన్నీ వదలకుండా శాస్త్రీయంగా అధ్యయనం చేశాం. ఏ రకంగానూ ఇబ్బందులు రాకుండా కొత్త వ్యవస్థను తయారుచేశాం. తర్వాత మంత్రివర్గం మండల వ్యవస్థను ఆమోదించింది. ముందు ఊహించినట్టుగానే, మండలాల ఏర్పాటుపై న్యాయస్థానాల్లో కొన్ని కేసులు నమోదయ్యాయి. కాని ఈ కొత్త ఏర్పాటు రాజకీయపరమైన కారణాలతో కాకుండా పరిపాలన సౌలభ్యానికే ఉపయోగపడతాయని నిరూపించడంలో నాటి ప్రభుత్వం సఫలీకృతమయింది. పాలనా వ్యవస్థను వికేంద్రీకరించడం అన్న అంశంలో ఆంధ్రప్రదేశ్ నొక కేస్ స్టడీగా తీసుకుని నేను రాసిన పేపర్ 1988 నాటి ది ఇండియన్ జర్నల్ ఆఫ్ పబ్లిక్ అడ్మినిస్ట్రేషన్ లో అచ్చయింది.

ఒక్క దెబ్బకు రెండు పిట్టలా?:

తాలూకాలు, బ్లాకుల పద్ధతిని రద్దు చెయ్యడంతో పాటు, ఎస్టీఆర్ గ్రామాధికారుల వ్యవస్థను కూడా రద్దు చేశారు. అప్పటికి గ్రామస్థాయిలో కరణం- మునసబుల ప్రాబల్యం ఉండేది. అదే తెలంగాణాలో పట్వారీ - పటేల్ ల మాట నెగ్గేది. ఆర్థిక, భూసంబంధ వ్యవహారాలను కరణాలు చక్కబెడితే శాంతిభద్రతలను మునసబులు చక్కబెట్టేవారు. ఈ పదవులు ఎక్కువగా వంశపారంపర్యంగా వచ్చినవే అయి ఉండేవి. అది కానప్పుడు, డబ్బు, భూమి, కుల బలం, పరపతి వంటివి ఎక్కువగా ఉన్న కుటుంబాలు వాటిని చేజిక్కించుకుని చెలామణి అయిపోయేవి. ఆ వ్యవస్థను రద్దు చెయ్యాలని ఎస్టీఆర్ తీవ్రంగా అభిలషించారు. అప్పటికి పెత్తనం చేస్తున్నవారికి బదులుగా బాధ్యత కలిగిన ప్రభుత్వ అధికారులు గ్రామస్థాయిలో పనులు చక్కబెట్టాలన్నది ఆయన ఆలోచన. భూస్వామ్య లక్షణాలేమీ లేకుండా, పరీక్షల్లో ప్రతిభతో నెగ్గిన అభ్యర్థులు గ్రామస్థాయి అధికారులైతే అవినీతి తగ్గుముఖం పడుతుందని, సామాన్యుల కష్టనష్టాలపట్ల వారు సరైన దృక్పథంతో వ్యవహరిస్తారని ఎస్టీఆర్ భావన. అదొక్కటే కాదు, కొత్త అధికార యంత్రాంగం అమల్లోకి రావడం అంటే అప్పటివరకూ అధికారానికి మారుపేరుగా ఉన్న రెండుమూడు కులాల ప్రాబల్యం గ్రామాల్లో పూర్తిగా నశించిపోవడమే! అందుకే రెవెన్యూ అడ్మినిస్ట్రేషన్ ను సమూలంగా మార్చే అంశంలో ఎస్టీఆర్ అప్పటి రెవెన్యూ సెక్రటరీ కాశీపాండ్యన్ మీద ఆధారపడ్డారు. ఎందుకంటే ఆయన ఈ ప్రాబల్య కులాలకు చెందినవాడు కాదు.

ఈ విషయంలో ఎస్టీఆర్ నా సలహా ఒకసారి అడిగారు. ఎందుకంటే ఈ మార్పులు చేస్తే న్యాయపరమైన చిక్కులేమైనా తలెత్తవచ్చని ఆయన ఊహించారు. అవి రాకుండా చూడటానికి ముంబైలో ఉంటున్న ప్రముఖ న్యాయవాది నానీ పాల్గొనాలను ముందుగానే సంప్రదించాలని ఎస్టీఆర్ భావించారు. ఆయన ఊహించినట్టుగానే అధికార యంత్రాంగం నుండి, అటు రాజకీయ యంత్రాంగం నుండి ఆయన ప్రతిపాదించిన మార్పులకు తీవ్రమైన ప్రతిఘటన వచ్చింది. అయినా సరే, ఆనాడు ఎస్టీఆర్ తాను అనుకున్నది సాధించారు! ఆ ఒక్క చర్యవల్ల ఆయన అనుకున్న లక్ష్యాలు కొన్నిటిని అందుకోగలిగారు. వాటిల్లో మొదటిది భౌగోళిక సరిహద్దులు మారిపోవడంవల్ల కాంగ్రెస్ పార్టీ రాజకీయంగా బలహీనపడింది. తెలుగుదేశం బలపడింది. రెండోది - గ్రామాల్లో పెత్తనం చేసిన కరణం, మునసబులందరూ ఒక్క కలం పోటుతో నిర్వీర్యమైపోయారు. వ్యవస్థలో ఎస్టీఆర్ చేసిన మూడో మార్పు నా పనికి సంబంధించినదే. అదేమంటే - జిల్లా స్థాయి ప్రణాళిక యంత్రాంగాన్ని బలోపేతం చెయ్యడం. జిల్లాస్థాయి ప్లానింగ్ బోర్డులను ఏర్పాటు చేసి వాటికి కలెక్టర్లు సారథ్యం వహించేట్టుగా చెయ్యడం - అప్పట్లో జరిగిన మార్పుల్లో ఒకటి.

అవినీతి అంటే పడదు:

ఒక్క ముక్కలో చెప్పుకోవాలంటే అప్పటికి ఉన్న యంత్రాంగం మీద ఆయనకు నమ్మకం ఉండేది కాదు. దానికితోడు ఆయన నాయకత్వం మీద ప్రభుత్వ అధికార వ్యవస్థకూ అపనమ్మకమే ఉండేది. అవినీతిపరులైన, లంచగొండి అధికారుల మీద ఆయన కఠిన చర్యలు తీసుకునేవారు.

దానికి 'ధర్మమహామాత్ర' అనే పేరు పెట్టారు. మరోవైపు ప్రభుత్వంలోని సీనియర్ అధికారులపై క్రమశిక్షణ చర్య తీసుకోవలసి వచ్చినప్పుడు తన ఇష్టప్రకారం ప్రవర్తించేవారు. దానితో అధికార గణానికీ, ఆయనకూ మధ్య అంతరం పెరిగిపోయింది. అప్పటికే ఆయన మీద గురుగా ఉన్న కేంద్ర ప్రభుత్వం ఈ అగాధాన్ని మరింత పెంచడంలో తనవంతు పాత్ర పోషించింది. అధికారులే కాకుండా న్యాయవ్యవస్థ సైతం తన పట్ల వ్యతిరేకంగా ఉన్నట్లు ఆయన భావించేవారు. ఆ రకమైన ఆయన ఆలోచనల ఫలితంగా తీసుకున్న నిర్ణయమే- ఉద్యోగుల రిటైర్మెంట్ వయస్సు తగ్గించడం! తర్వాత కోర్టు ఆదేశాల మేరకు తన నిర్ణయాన్ని మార్చుకోవలసి వచ్చింది. ఇన్ కమ్ టాక్స్ డిపార్ట్ మెంట్ ఫైల్ చేసిన కేసుల కోసం ఆయన స్వయంగా కోర్టులో హాజరు కావలసి వచ్చేది. అలాంటి సందర్భాన్ని ఆయన చాలా నాటకీయంగా రక్తి కట్టించేవారు. తన అధికార నిర్ణయాల్లో కేంద్ర ప్రభుత్వం తనను ఎంతగా ఇబ్బంది పెడుతుందో నాతో చాలాసార్లు పంచుకునేవారాయన.

అదర్ ఐటమ్స్ కే ప్రాధాన్యం:

ఎన్టీఆర్ అధికారంలోకి వచ్చిన కొత్తలో జరిగిన కేబినెట్ సమావేశంలో ఆయన 'మనం మొదట అదర్ ఐటమ్స్ తో మొదలెడదాం...' అన్నారు.! మంత్రివర్గ సమావేశాల్లో సాధారణంగా చర్చించాల్సిన అంశాలను వాటి ప్రాధాన్యతను అనుసరించి ఒక వరుస క్రమంలో పెడతారు. ఇంకా ఏమైనా ఉంటే మాట్లాడుకోవడానికి వాటిని 'అదర్ ఐటమ్స్'లో చేరుస్తారు. అందువల్ల సమావేశం మొదటి నుంచి చివరికి అన్ని అంశాలనూ చర్చించి, చివర్లో 'అదర్ ఐటమ్స్'తో ముగుస్తుంది! అందువల్ల ఎన్టీఆర్ ముందే చిట్టచివరి అంశాలతో మొదలెడదామనేసరికి అందరూ ఆశ్చర్యపోయారు. చీఫ్ సెక్రటరీ ధైర్యం చేసి 'సర్, అవి చివర్లో మాట్లాడుకోవలసినవి, అంత ముఖ్యమైనవి కావు' అంటూ ఆయన చెవిలో నెమ్మదిగా చెప్పారు. అదర్ ఐటమ్స్ అంటే అవి మా అంశాలు. వాటిమీద మా మంత్రుల అభిప్రాయాలేమిటో ముందుగా వినాలనుకుంటున్నాం. రెగ్యులర్ అజెండా ఐటమ్స్ అన్నీ మీవి. మీ ప్రాధాన్యతలనుబట్టి వాటిని మీరు ముందుపెట్టారు. ముందు మా అంశాలపై చర్చించాక, అప్పుడు మీవాటి సంగతి చూద్దాం.....' అన్నారాయన! పనిలో ఆయన ప్రత్యేకమైన శైలికి ఈ సంఘటన అద్దంపడుతుంది.

నా బొమ్మ పెట్టుకుని గెలిచి... :

ప్రజలు ఎన్నుకున్న రాజకీయ ప్రతినిధులంటే ఆయనకు గౌరవం ఉన్నప్పటికీ, తన పార్టీ ఎమ్మెల్యేల్లో చాలా మంది కేవలం తనవల్లే గెలిచారన్న సత్యం ఆయనకు తెలుసు. ఒకసారి ఏమైందంటే, పరిపాలనలో తమ మాటకు ఇంకొంత విలువనివ్వాలిందంటూ ఒక అభ్యర్థనను తీసుకుని ఎన్టీఆర్ వద్దకు వచ్చారు కొందరు ఎమ్మెల్యేలు. వాళ్ళు వస్తున్నారన్న విషయం తెలిసి, నన్ను కూడా పిలిపించారాయన వాళ్ళు తమ సాధకబాధకాలన్నీ చెప్పుకున్నాక, ఆయన వాళ్ళకు అభయం ఇచ్చారు. పరిపాలనలో అధికారులతో పోలిస్తే ప్రజాప్రతినిధులదే పైచెయ్యిగా ఉండాలన్న వాళ్ళ వాదనను అంగీకరించారు. 'ప్రజాస్వామ్యాన్ని మేం పరిరక్షిస్తాం.....' అంటూ చెప్పారు. వాళ్ళు వెళ్ళడానికి వెనుదిరగగానే, 'నా బొమ్మను పెట్టుకుని గెలిచినవాళ్ళీ పెద్దమనుషులు. వీళ్ళ తలమీద రూపాయి కాసు పెట్టి నడిబజార్లో వేలం వేస్తే అర్థరూపాయికి అమ్ముడుపోతారా? వీళ్ళా ప్రజాప్రతినిధులు? నేను ప్రభుత్వాన్ని ఎలా నడపాలో నాకే పాఠాలు చెబుదామని వచ్చారా వాళ్ళు...' అంటూ ఆగ్రహంతో ఊగిపోయారు. వాళ్ళంతా ఆయన మాటలు విన్నారు, ఒక్కరు కూడా వెనక్కి తిరిగి చూసే ధైర్యం కూడా చెయ్యకుండా వెళ్ళిపోయారు!

ప్రజాప్రతినిధులంటే బాగా చదువుకున్నవారు, క్రమశిక్షణకు మారుపేరుగా ఉండాలని ఎన్టీఆర్ అనుకునేవారు. అందువల్లే ప్రతి నియోజకవర్గంలోనూ వెతికివెతికి మరీ ఉన్నత విద్యావంతులు, మంచి పేరున్నవారికే సీట్లు కేటాయించారు. ఎమ్మెల్యేలు అయ్యాక వివిధ విషయాల మీద నిష్ణాతులతో వాళ్ళకు క్లాసులు చెప్పించేవారు.

బడ్జెట్‌కు ముందు దానికి సంబంధించిన విషయాలన్నీ వారు అర్థం చేసుకునేలా ప్రత్యేక శిక్షణనిప్పించేవారు, ప్రత్యేక సమావేశాలు నిర్వహించేవారు. ఎన్టీఆర్‌కు పూర్వం ఇలాంటివి జరగడం అరుదు.

నాలుగు నెలల నుంచే... :

మంత్రివర్గం తీసుకున్న ఒక నిర్ణయాన్ని అమలు పరచడంలో ఒకసారి ఒక అధికారి చాలా జాప్యం చేశారు. అది ఒక సమావేశంలో ఎన్టీఆర్ దృష్టికి వచ్చింది. 'ఈ నిర్ణయాన్ని ఏడాది క్రితం తీసుకున్నాం. ఇప్పటిదాకా ఇది అమల్లోకి రాలేదు. సమాచార కమిషనర్ గతేడాది నిద్రపోతున్నారు' అన్నారాయన ఘాటుగా. చీఫ్ సెక్రటరీ 'సర్, ఇప్పుడున్న కమిషనర్ విధుల్లోకి చేరి నాలుగు నెలలే అయింది. ఇందులో ఆయన పోరపాటేమీ లేదేమో.....' అంటూ నెమ్మదిగా సూచించారు. వెంటనే ముఖ్యమంత్రి 'అయ్యో, అలాగా. ఇప్పుడున్న కమిషనర్ గడిచిన నాలుగు నెలలుగానే నిద్రపోతున్నారు. మేమే పొరబడ్డాం....' అన్నారు.

అంతా భ్రాంతియేనా?

ఎన్టీఆర్‌దొక విలక్షణమైన పనితీరు. ఒకసారి ఆయన 'కేంద్ర ప్రభుత్వం అనేది ఉత్తి మిథ్య, భ్రాంతి. అంతే. వాస్తవంగా ఉన్నదంతా రాష్ట్ర ప్రభుత్వాలే. కేంద్రమంటే రాష్ట్ర ప్రభుత్వాల సమాహారమే...' అన్నారు! ఆయనకున్న ఈ దృక్పథం వల్ల ప్లానింగ్ సెక్రటరీగా నా పని మరింత సంక్లిష్టమైంది. ఎందుకంటే, నేను పొద్దున లేస్తే కేంద్ర ప్రభుత్వంతోనూ, కేంద్రప్రభుత్వ సంస్థ అయిన ప్లానింగ్ కమిషన్‌తోనూ పనులు చక్కబెట్టుకుంటూ రాష్ట్రానికి వీలైనంత ఎక్కువ లబ్ధి చేకూరేలా చూడాలి మరి! 1984-85 వార్షిక ప్రణాళికను చర్చించడానికి కూర్చున్నాం. 'కొత్త పథకాలను ప్రకటించడంకన్నా, ప్రస్తుతం నడుస్తున్న పథకాలకు పూర్తిగా నిధులు సమకూర్చడం మంచిది. దాని వల్ల ఇటు ఆర్థికానికీ, అటు వ్యవస్థకూ మేలు కలుగుతుంది....' అని అప్పటి ప్రణాళిక సంఘ అధికారులు అభిప్రాయపడ్డారు. కాని మన రాష్ట్ర ప్రణాళిక ఇక్కడి మంత్రివర్గం అభిప్రాయాలను, ముఖ్యంగా ముఖ్యమంత్రి ప్రాథమ్యాల (ప్రయారిటీస్)ను ప్రతిఫలించాలి. ప్రణాళిక సంఘ అధికారులతో భేటీ మొదలైంది. వాళ్ళు పట్టు వదలకుండా - అప్పటివరకూ ఉన్న పథకాలను కొనసాగించడానికే మొగ్గు చూపుతున్నారు.

చివరికి నేను కరాఖండీగా మాట్లాడాను. 'ఆఫ్ ద రికార్డ్ ఒక్క మాట నిర్మోహమాటంగా చెప్పదలచుకున్నాను. ఆంధ్రప్రదేశ్ ప్రజలు ఉన్న పథకాలనే కొనసాగించాలనుకుంటే, ఉన్న ప్రభుత్వాన్నే కొనసాగించేవాళ్ళు కదా. ఇదీ మా ముఖ్యమంత్రి, ఇతర మంత్రివర్గ సభ్యుల అభిప్రాయం. కేంద్ర ప్రభుత్వం కూడా సమయం సందర్భాలనుబట్టి ఎప్పటికప్పుడు తన ప్రాథమ్యాలను సవరించుకుంటూనే ఉంటుంది కదా.... అందువల్ల ఇప్పుడు మనం చేయాల్సినదేమిటంటే....ప్రస్తుతం నడుస్తున్న పథకాలకు, కొత్త పథకాలకు మధ్య ఒక సమతౌల్యం సాధించుకోవాలి. దానిలో ఉండే లాభనష్టాలేమిటో అంచనా వేసుకుంటూ ముందుకు సాగాలి....' అని చెప్పాను.

ఒక స్థాయిలో ఎంతవరకూ వెళ్ళానంటే - 'అసలు ఆర్థిక వనరుల గురించి రాష్ట్ర ప్రభుత్వం చెబితేనే ప్లానింగ్ కమిషన్‌కు తెలిసేది. అది తప్ప కేంద్రానికి వేరే వ్యవస్థ ఏమీ లేదు. అలాంటప్పుడు, రాష్ట్రంలో వనరులు తక్కువైతే ప్రణాళికను వాళ్ళే తగ్గించి తయారు చేసుకునేవారు. తను సమకూర్చాల్సిన వనరుల గురించి కేంద్ర సంఘం ఆలోచించుకుంటే చాలు, రాష్ట్ర ప్రభుత్వ వనరుల గురించి దానికున్న అంచనాను గౌరవిస్తే చాలు....' అని కుండ బద్దలు కొట్టేశాను. ఏడో పంచవర్ష ప్రణాళిక గురించి రాష్ట్ర- కేంద్ర ప్రభుత్వాల మధ్య అసలు అంగీకారం కుదరలేదు. అప్పట్లో అవసరాన్నిబట్టి రాష్ట్రాలు అప్పులు చేసేవి. దాన్ని ఎన్టీఆర్ వ్యతిరేకించేవారు.

అత్యవసర పరిస్థితుల్లో తోచినట్టు చెయ్యడం కాకుండా, దానికో సూత్రమంటూ ఉండాలనేవారు ఆయన. అంటే కేంద్రం గార్డ్స్ ఫార్ములాను అనుసరించి సాయం చేసినట్టు, దీనికి ఓ పద్ధతుండాలనేది ఆయన అభిప్రాయం. అంతేకాదు, కేంద్రం చేసే అప్పులు- రాష్ట్రాలన్నీ కలిపి చేసే అప్పులకు సమానంగా ఉండాలని ఎన్టీఆర్ అనుకునేవారు. వృత్తిరీత్యా ఉన్న అనుభవంతో చూసినప్పుడు- ఇవన్నీ అంత సులువైనవి కాదని, చాలా సంక్లిష్ట విషయాలని మాకు తెలుసు. కాని రాజకీయ కోణం నుంచి ఎన్టీఆర్ పట్టు వదలలేదు.

అప్పటి ప్లానింగ్ కమిషన్ కు డిప్యూటీ చైర్మన్ గా ప్రొఫెసర్ మన్మోహన్ సింగ్ ఉండేవారు. ఆయనతో నాకు చాలాకాలం నుంచి పరిచయం ఉంది. ఒకసారి మాట్లాడుతున్నప్పుడు ప్రసంగవశాత్తూ, ఈ విషయం చర్చించాన్నేను. ఎన్టీఆర్ పంచవర్ష ప్రణాళికను వ్యతిరేకించకపోవచ్చు గాని, మద్దతును కూడా తెలియజెయ్యరని మాకనిపించింది. ఆ తర్వాత నేను ఎన్టీఆర్ దగ్గరకు వెళ్ళి కొన్ని ప్రాజెక్టుల కోసం కేంద్ర సాయాన్ని స్వీకరించడంలో తప్పులేదని, స్వీకరించకపోతే దీర్ఘకాలిక ప్రయోజనాలు దెబ్బతినవచ్చని ఆయనకు గట్టిగా నచ్చచెప్పాను. ఆ తర్వాత ఆయన తన పట్టుదలను కొద్దిగా సడలించారు. ఫలితమే- మన తెలుగు గంగ ప్రాజెక్టుకు నిధుల కోసం ప్రపంచ బ్యాంకుతో జరిగిన చర్చల్లో ఎన్టీఆర్ ఆంధ్రప్రదేశ్ ప్రభుత్వం తరపున నన్ను భాగస్వామిని చేశారు.

డా. యాగా వేణుగోపాల రెడ్డి,
అక్టోబర్ 2017 మిసిమి వారి సౌజన్యంతో

వేమన పద్యాలు

నీళ్లలోని మొసలి నిగిడి యేనుగు బట్టు

బయట కుక్క చేత భంగపడును

స్థానబలిమి కాని తన బల్మి కాదయా

విశ్వదాభిరామ విసుర వేమ

భావం: మొసలి నీళ్లలో ఉన్నప్పుడు, ఏనుగువైనా పట్టుకుంటుంది. బయటకు వస్తే కుక్క చేతకూడా భంగపాటు చెందుతుంది. అది స్థానబలం అవుతుంది కాని, తన బలం కాదు.

పట్టు పట్టరాదు పట్టి విడువరాదు

పట్టేనేని బిగియ పట్ట వలయు

పట్టి విడుట కన్న పడిచచ్చుటే మేలు

విశ్వదాభిరామ విసుర వేమ.

భావం: పట్టు పట్ట కూడదు. పట్టిన తరువాత విడువకూడదు. గట్టి పట్టే పట్టాలి. పట్టి విడిచి పెట్టడం కంటే చావడం మేలు.

రెడ్డి సేవా సమితి, వందేమాతరం ఫౌండేషన్ స్పూర్తితో.

మార్పు

యస్. హరిచంద్,
6వ తరగతి, సన్స్లవర్, 3704

అది ఒక మైదానం. అందరూ కలసి వారికి ఇష్టమైన ఆటలు ఆడుకుంటున్నారు. కాని రాజేష్ మాత్రం ఒంటరిగా కూర్చొని ఆటలు ఆడేవారి వైపు తడేకంగా చూస్తున్నాడు. నేను వెళ్ళి, 'ఏమిటి విషయం' అని రాజేష్ని అడిగాను. 'ఎవరూ, నన్ను ఆటలకు పిలవడం లేదు వెళ్ళిపోమంటున్నారు' అని సమాధానం ఇచ్చాడు. 'రా! నేను అడుగుతాను;' అని చేయి పట్టుకొని ఆటలు ఆడేవారి వద్దకు తీసుకొని వెళ్ళి వారిని అడిగాను. వారు ఇచ్చిన సమాధానం, 'వీడిని ఆటలో చేర్చుకుంటే అందరిని కొడతాడు, తిడతాడు. దీనితో ఆటంతా ఆగిపోయి అందరం ఏడుస్తు కూర్చోవాలి. ఎవరితోనూ స్నేహంగా ఉండదు. నువ్వు ఏం చెప్పిన వీణ్ణి మాత్రం ఆటలోకి చేర్చుకో', అని గట్టిగా చెప్పారు. దీనితో నేను రాజేష్ను ప్రక్కకు తీసుకొని వెళ్ళి వాళ్ళు చెప్పేది నిజమేనా? అని అడిగాను. 'అవును' అని రాజేష్ సమాధానం. "చూశావా! రాజేష్ ఇంత మందిలో ఒక్కరు కూడా నిన్ను ఇష్టపడటంలేదు. ఎందుకంటే నువ్వు అందరికీ అయిష్టమైన పనులు చేస్తున్నావు. అందులోనూ కొట్టడం, తిట్టడం లాంటి పనుల వలన నీకు స్నేహితులు లేకుండా పోయారు. నీ బాధను, సంతోషాన్ని చెప్పుకోవడానికి ఎవరూ లేక చివరికి ఒంటరిగా మిగిలావు. దీని వలన నీవు ఎంతో బాధ పడుతున్నావు. అందరితో కలివిడిగా ఉంటూ చక్కగా మాట్లాడుతూ మనకు, ప్రక్కవారికి ఇష్టమైన పనులు చేసుకుంటూ, మంచి స్నేహితుణ్ణి ఎంచుకొని, మంచి మార్గంలో నడుస్తూ, ప్రక్కవారికి ఆదర్శంగా ఉండాలి. సరేనా?" అనగానే, రాజేష్ వెంటనే పరుగు పరుగున ఆటలు ఆడేవారి వద్దకు వెళ్ళి, 'నా వల్ల మీరు ఎంత బాధను అనుభవిస్తున్నారో! ఇప్పుడు నేను ఒంటరిగా ఉండటం వలన తెలిసింది. ఇంకెప్పుడు ఎవరితోనూ గొడవ పడకుండా స్నేహంగా ఉంటాను' అని చెప్పాడు. అది నాకు ఎంతో సంతోషాన్ని ఇచ్చింది. 'నాతోటి స్నేహితులకు నేను చెప్పేది ఇదే'. ఇలాంటి ప్రవర్తనగనక ఉంటే, మీరు మార్పుకోండి లేకపోతే ఇబ్బంది పడాల్సి వస్తుంది సుమా;

అ,ఆల పాట

అ, ఆలను నేర్చుకుందాం అమ్మా, నాన్నలను గౌరవిద్దాం
ఇ, ఈలను నేర్చుకుందాం ఇలపై ఉన్నతంగా జీవిద్దాం
ఉ, ఊలను నేర్చుకుందాం ఊసులెన్నో చెబుదాం
ఋ, ఋలను నేర్చుకుందాం ఋతువులలోని మార్పులను ఆస్వాదిద్దాం
ఎ, ఏ, ఐలను నేర్చుకుందాం ఎవరెప్పుడు శిఖరాన్ని అధిరోహిద్దాం
ఒ, ఓ, ఔలను నేర్చుకుందాం ఔషధ గుణాలను తెలుసుకుందాం
అం, అః లను నేర్చుకుందాం అందరం ఆనందంగా జీవిద్దాం

పి. గీతశ్రీ, 8వ తరగతి,
ఆర్కిడ్స్, 2458

అర్థరాత్రి ఆమె ఫోన్ కాల్.....

ట్రీంగ్...ట్రీంగ్...ట్రీంగ్... ఫోన్ మోగడంతో, హలో! హలో! అన్నాను. “నన్ను కాపాడండి. నన్ను కాపాడండి” అని అవతలవైపు నుండి వినబడింది. ‘అది ఎవరో! ఏమిటో!’ అర్థంకాని నేను కంగారులో ‘ఇప్పుడు మీరు ఎక్కడ ఉన్నారు?’ అని అడిగాను. ఆమె ఊరి చివర ఉన్న పాడుబడ్డ బంగ్లాలో ఉన్నాను అని బదులిచ్చింది. నేను భయపడ్డాను. “నన్ను రక్షించండి” అంటూ ఆమె నన్ను దీనంగా అడుగుతుంది. సరే! అని చేతిలోని ఫోన్ కింద పెట్టి, ఇంటి నుండి బయటకు వచ్చి, నేరుగా పాడుబడ్డ బంగ్లా దగ్గరకు వెళ్ళాను. తలుపులు తీసుకొని లోపలకు ప్రవేశించాను. ఇంతలో పెద్ద శబ్దం వినిపించింది. ఒక్కసారిగా ఉలిక్కిపడ్డాను. నా చేతి గడియారాన్ని చూసుకున్నాను. సరిగ్గా సమయం 12గంటలు. అప్పుడు నేను, ఆవిడను “మీరెక్కడ ఉన్నారు.” అని అడిగాను. అప్పుడు ఒక భయంకరమైన గొంతు “వ్హ వ్హ వ్హ” అని నవ్వుతూ “నేనే రా! నీ రక్తాన్ని తాగుతానురా!” అని నా వైపుకు వస్తుండటంతో నేను అక్కడ నుండి పరిగెత్తాను. అది నన్ను వెంబడిస్తుండటంతో, వేగంగా పరిగెత్తి క్రింద పడ్డాను. దెబ్బతగలడంతో లేచి కూర్చున్నాను. అప్పుడు నాకు అర్థమైంది, నేను మంచం మీద నుండి క్రింద పడ్డానని, నేను ఇంట్లోనే ఉన్నానని, ఇదంతా కల అని. నాకు నవ్వు వచ్చి, నవ్వుకొని పడుకున్నాను.

యన్. ఆశ్రిత, 6వ తరగతి,
సన్ ఫ్లవర్ 3187

ఉపాధ్యాయులు

కె.వర్షిత, 8వ తరగతి,
ఐరిసెన్ 4002

మనల్ని క్రమశిక్షణలో ఉంచి, మంచి విషయాలతో విద్యాబుద్ధులు నేర్పించి ఉన్నత స్థాయికి తీసుకొని వెళ్ళేవారు ఉపాధ్యాయులు. అలాంటి ఉపాధ్యాయులంటే నాకు చాలా ఇష్టం. మా పాఠశాలలో అలాంటి ఉపాధ్యాయులు దొరకటం నిజంగా నా అదృష్టంగా భావిస్తున్నాను. మనల్ని మంచి పౌరులుగా తీర్చిదిద్దడానికి వారు ఎంతగానో కష్టపడతారు. మంచి మార్కులు సాధించామంటే అది ఉపాధ్యాయుల శ్రమే అని నేనంటాను. వీరు ఏమి చెప్పినా, కొన్ని సందర్భాలలో మనపై కోపం ప్రకటించినా, అదీ మన మంచికే అని గుర్తుంచుకోకుండా మనం వారిని విమర్శించడం మంచిదికాదు. మనం తప్పు చేస్తే సరియైన మార్గంలో తీర్చిదిద్దే ఉపాధ్యాయుల పట్ల గౌరవంగా ఉండాలి.

ఆకాశం

చల్లని నల్లని ఆకాశం
మెల్లగా కమ్మెను నా కోసం
దాన్ని చూస్తే వచ్చెను ఉల్లాసం
తొలకరి జల్లుతో నా మది నిండెను సంతోషం
వానరాకతో పండెను పంటలు
తీరెను మా ఆకలి మంటలు
నక్షత్రాలకు జతగా జాబిలి
వెన్నెల వెలుగు నిండెను మా వాకిలి
ప్రకృతే మన ఆరాధ్యదైవం
అందుకే దానిని కాపాడాలి మనం
అదే మనకు నిజమైన ఆరోగ్యం

యన్. మురారి, 8వ తరగతి,
ఐరిసెన్ 2172

మా ఇల్లు

మా ఇల్లు ఆనందాల ప్రపంచం
అన్నింటిని పంచుకునే అద్భుతమైన స్థావరం
ప్రేమానురాగాలను పంచే పల్లకి
సంస్కారం నేర్పే లోగిలి
ఒంటరి అనే భావనకు రాని చోటు
చిలిపి చేష్టలకే మా ఓటు
సహాయ- సహకారాలు అందుకునే హరివిల్లు
ఇదే ఇదే మా సంతోషాల ఇల్లు

పి. మోహన కీర్తి, 8వ తరగతి,
ఐరిసెన్ 3090

భూమి

భూమి! ఓ భూమి!
కన్న తల్లి లాంటి భూమి
రాశిలో చిన్న, వాసిలో మిన్న
నీలో దాగి ఉన్నాయి ఖనిజాలు
మేము నీకు కలిగిస్తున్నాము కాలుష్యం
కాని మాకు కలిగిస్తావు సంతోషం
నీ పై పండే పంటే మాకు ఆహారం!
నీ పై ఉండే పచ్చని చెట్లే మాకు విహారం
భూమి! ఓ భూమి!

యు.అభిషేక్. 8వ తరగతి,
ఐరిసెన్, 2868

మొక్కలను పెంచుదాం

ప్రకృతే మనకు ఆధారం
 మొక్కలే మనకు జీవనాధారం
 నీవు పెరిగితే చెట్టొత్తావు
 మాకు చల్లని గాలిని, నీడనిస్తావు
 అందమైన పూలను, పండ్లను అందిస్తావు
 చక్కనైన వస్తువులకు సహకరిస్తావు
 బ్రతకడానికి ప్రాణవాయువును అందించి
 కార్బన్ డయాక్సైడ్ ను నీవు గ్రహించి
 మేమంతా పచ్చగా ఉండేలా నీవు దీవిస్తావు
 కాబట్టి పెంచుదాం మొక్కలను, కాపాడుదాం ప్రకృతిని.

ఎం. కీర్తిప్రియ, 8వ తరగతి,
 ఆర్కిడ్స్ 4325

సంక్రాంతి

జె. యమ్. పవిత్ర, 8వ తరగతి,
 ఆర్కిడ్స్ 2672

సంబరాల సంక్రాంతి
 అరిసెలతో అల్లాడిస్తూ
 జంతికలతో కరకరలాడిస్తూ
 కజ్జికాయలతో ఆహా అనిపిస్తూ
 భోగ భాగ్యాల భోగితోవస్తూ
 సంతోషాల సంక్రాంతిని తెస్తూ
 కనుమతో కనుమరుగైపోతావనిపిస్తూ
 మరు సంవత్సరానికి మళ్ళీ కలుస్తావా! నేస్తమా!

A GENIUS

A genius is a person who not only reads books but also knows the value of knowledge and wisdom through his education. He gathers the knowledge from what is happening in the world. He always spends his time judiciously. He respects his elders and teachers. He will always be a learner and strive to update his knowledge. He has all these qualities. If you want to be a genius, inculcate these habits.

**A. Manaswi, IX Daffodils,
Adm. No: 3952**

HONESTY IS THE BEST POLICY

Once upon a time there was a king. He had three sons namely Ravi, Ramu and Raju. The king wanted to test his three sons, as he wanted to nominate one of them as the king of his kingdom.

He gave a seed to each of his sons to sow and grow a plant. The three sons sowed their seeds in their pots and watered them everyday. After a few days Ramu and Raju grew plants in their pots. But Ravi was worried, as he was not able to grow the plant. He knew that in spite of his great care, he could not see the plant growing in his pot.

The king came and observed their pots. Ramu and Raju had broad smiles on their faces where as Ravi was with a worried face. The king declared that Ravi won the test because of his honesty. Ramu and Raju were surprised to hear that and asked how Ravi passed in the test. The king then revealed that he had given them dead seeds, which cannot germinate. He said Ramu and Raju were not honest, as they had changed the seeds given by him to grow plants and win the kingdom. So the honest son was Ravi. The king appointed him as the king of the country.

**P. Parthu, IV Tulips,
Adm. No. 3994**

GRANDMA'S LOVE

Grandma, when I am with you I always have fun
 You make me free from my little worries
 I'm your special one
 I love your kindness
 I love your lovely smiles.
 If I really need a hug, I know that I can depend on you.
 Giving a hug is what you do the best.
 And you do it better than all the rest.
 Here is a secret and it is true grandma,
 My heart belongs to you.

I hope you have a grandma like mine,
 Who always has patience, love and kindness.
ENJOY YOUR TIME WITH YOUR GRANDMAS...

A. Ishika Singh,
 VII Daffodils, Adm. No: 4083

WATCH

WATCH means:
 W- Watch your Words
 A- Watch your Actions
 T- Watch your Thoughts
 C- Watch your Character
 H- Watch your Habits

R. A. Ganapathy,
 IV Daffodils, Adm. No: 3584

Trees give us oxygen at no cost. They keep the atmosphere cool. Many things we use in our daily life are made from plants and trees. We cannot survive without them. They purify the air. The roots of our lives are bonded with the roots of trees. Don't break this bond by deforestation. Let's stop our selfishness and reduce global warming. Let them live and Let's live and let the earth be green and prosperous. So, it is our duty to plant more trees to live happily.

TREES ARE OUR LIVES

Sai Samruddh,
IV Tulips, Adm. No: 3042

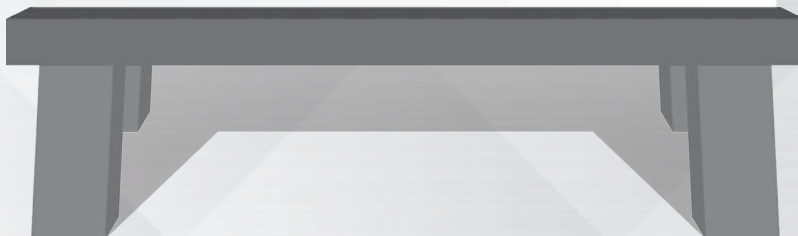

TWENTY FIRST CENTURY

Our phones	- wireless
Cooking	- fireless
Food	- fatless
Car	- driverless
Tyre	- tubeless
Dress	- senseless
Rooms	- airless
Youth	- jobless
Relationship	- meaningless
Attitude	- careless
Feelings	- heartless
Life	- aimless

K. Deepthika,
VII Irises, Adm. No: 3697

TEST YOUR KNOWLEDGE

Ch. Sri Anshula,
VII Irises,
Adm. No: 3359

1. Who is the nightingale of India?
2. Who invented Electric bulb?
3. In which state is the Konark Surya temple located?
4. Who is the first woman to join the Indian Police Service (IPS)?
5. Who is the author of the book "Discovery of India"?
6. Which is the longest river in India?
7. Which is the longest river in the world?

Answers: 1. Sarojini Naidu, 2. Thomas Alva Edison 3. Odisha 4. Kiran Bedi
5. Jawaharlal Nehru. 6. Brahmaputra river 7. Nile

RED UMBRELLA

One red umbrella, one yellow hat
One shiny raincoat, look at that
Two yellow rain boots and one big smile
I like to go and walk for a while
One wet puddle just down the lane
One big splash
I love the rain

P. Karthik,
VII Sunflowers,
Adm. No: 3452

INDIAN CULTURE AND TRADITION

M. Keerthi Priya,
VIII Orchids, Adm. No: 4325

India is famous all over the world for its various cultures and traditions. It is the largest democracy in the world. It has one of the oldest civilizations in the world. People in India live peacefully. They follow their own culture and traditions. Indian culture resides in the hearts and soul of its people. India is a very diverse country. Indians are familiar with different food habits, customs, traditions, beliefs, and languages and celebrate various kinds of festivals together. India has a high degree of spirituality. I love and respect my country and I'm proud to be an Indian.

BOOKS

Books are keys to wisdom
Books are gates to the lands of pleasure and treasure
Books are paths to success
Books are our best companions of all times
Books are our best friends
Books share our tears and laughter
So let's start reading a variety of books

A. M. K. Sai Siva Prasad,
IV Daffodils, Adm. No. 3225

NEWSPAPERS

Newspapers are found all over the world. We get the newspaper early in the morning. They are published in many languages with all the latest events that happened around the world. They are the best source of general knowledge and current affairs. They are beneficial for persons of all fields to update themselves. They contain knowledge for everyone like students, businessmen, politicians, sportsperson, teachers, industrialists, etc. So I suggest you all to practice reading newspapers every day.

**D. Geethika Rao, IV Daffodils,
Adm. No: 4018**

THE STATUE OF LIBERTY

The copper statue, a gift from the people of France to the people of the United States, was designed by the French sculptor Frederic Auguste Bartholdi and built by Gustave Eiffel. The statue was dedicated on October 28, 1886. The Statue of Liberty is a figure of a robed woman representing Libertas, a Roman liberty goddess. The statue of liberty is officially titled as liberty enlightening the world. The statue became an icon of freedom and of the United States, and was a welcoming sight to immigrants arriving from abroad. The statue, an icon of freedom depicts a woman escaping the chains of tyranny, which lie at her feet. Her right hand holds aloft a burning torch. The torch is the symbol of enlightenment. The seven rays of her spiked crown symbolizes the world's seven seas and continents. Her left hand holds a tablet inscribed with the historic date of American independence, July 4 1776 (JULY IV MDCCLXXVI) written in roman numerals.

**K.S.V. Satwik, VII sunflowers,
Adm. No: 2927**

DETERMINATION

Determination is very important in one's life. It is proved by the hard work you do. Just keeping or setting a goal is not enough, you must start trying or practicing to prove yourself as an achiever. Life without any goal and determination is totally wasted. Once you set the goal, stick to it and strive to reach it. Sometimes you may get problems but you must solve them with endurance and lot of patience. Sometimes you may fail and meet disappointment. Accept your failures and don't give place for the same mistakes in the future. If you strive hard with determination, you can reach your goals.

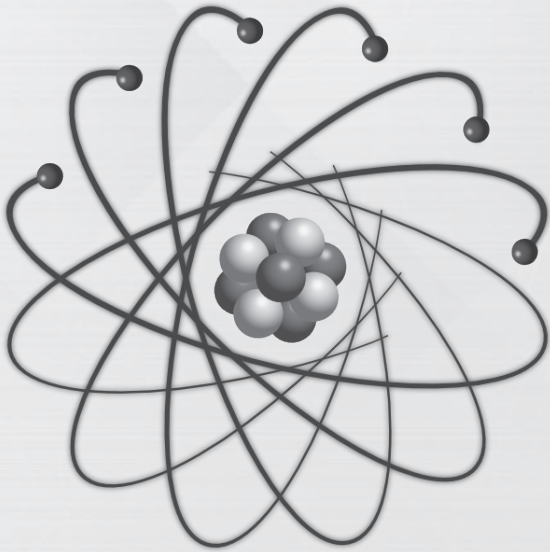
**K. Nitya Nandini, VIII Irises,
Adm. No: 3589**

The Sun glows for a day
Candle glows for an hour
Matchstick glows for minute
But a good day glows forever
As everyday is a good day
So start everyday with a smile
It makes your dreams true

**P. Mohana Keerthi,
VIII Irises. Adm. No: 3090**

SUPERSTITIONS AND SCIENTIFIC REASONS

DON'T CUT NAILS AFTER SUNSET.

Scientific reason: So that you won't get hurt in absence of light or in dim light. If you want to trim your nails do it in good light.

DON'T WASH YOUR HAIR ON A CERTAIN DAY.

Scientific reason: Washing hair on certain days is considered to be bad luck but it's not true.

SWEEPING THE FLOOR DURING THE EVENING BRINGS BAD LUCK

Scientific reason: The belief that sweeping the house after sunset brings bad luck, it is one of the superstitious beliefs that we have all encountered now and then. The reason behind it is that our ancestors preferred to clean their house during daytime because of the sunlight and to avoid sweeping away something precious. But this reason soon turned to a superstition.

WHEN GOING FOR GOOD DEED EAT CURD AND SUGAR FOR GOOD LUCK

Scientific reason: Curd and sugar boost your brain to work actively. The consumption of curd has a cooling effect on the stomach and the sugar, which is added, provides instant glucose.

**B. Joshitha, VIII Orchids,
Adm. No. 3237**

RANGE OF COINS

MONEY is a small coin
HEALTH is a big coin
LOVE is a lucky coin
FRIEND is a helping coin
PARENT is a gold coin
GAME is enjoying coin
FOOD is a tasty coin
HUMAN is a crazy coin
BOOK is a knowledge coin
SCHOOL is a learning coin
TIME is a precious coin
STUDENT is a future coin
TEACHER is an informative coin
FUTURE is an imaginary coin

V. Sai Sarath Babu,
IX Orchids, Adm. No: 2554

OUR PRAYER

*May my mind be always given to the spirit of enquiry
and learning;*

*I'll never let my eye of reason be blinded
by dry and dead habit and superstitions;*

*I do not let my mind be subject to narrow and ugly prejudices
of class, caste, creed, religion and nationality;*

*I love my country and strive to realize the ideal of being
a world-citizen;*

I always act toward others, as I desire them to act toward me;

*I do nothing that will bring discredit
on myself, my teachers or my fellow pupils.*

May my mind be without fear and my head always held high;

*I will strive at all times to keep my school a lovely and
happy place,*

so that all of us may be proud of it.

This is my solemn pledge and soul's prayer!

MASTERING ENGLISH

- Spoken English compulsory in school from 1st standard
- Reading a book every 15 days from 5th Class onwards
- Many Creative writing tasks given – poems, essays and stories
- Compulsory public speaking in class and assembly
- Hundreds of exercises in English Grammar
- Appreciation of literature through real comprehension
- Mastering advanced vocabulary in English through sentence making with each word

MASTERING SCIENCES, SOCIAL AND MATHS

- Conceptual teaching with real life connection in sciences, social sciences and maths
- Summary writing in all topics in all subjects
- Reading textbook and writing answers to questions based on every paragraph from each chapter as revision
- Projects and model making in sciences and social sciences
- Hundreds of exercises in speed maths with monthly tests
- Advanced problem solving in Maths , Physics and Chemistry

PERSONALITY DEVELOPMENT

- Value education classes through reading and discussion
- Active singing, drama and dance clubs
- Ethics club to develop ethical values
- Adventure trips and field trips
- Active games
- Green brigade for environmental awareness
- Inspiring , motivating and caring for each child through real counselling and monitoring and inculcating self discipline with love

MASTERING OTHER LANGUAGES

- Deep appreciation of Telugu literature, practice in writing and mastering advanced vocabulary through making sentences
- Easy learning of Hindi through continuous practice by using the language in spoken and written form and getting corrected.